

Український ВІСНИК

Часопис Союзу Українців Румунії. Рік видання XXXIII. № 19-20 (жовтень) 2026

Голова СУР Микола-Мирослав Петрецький взяв участь у шостому саміті Міжнародної Кримської платформи

Голова Союзу українців Румунії, депутат Микола-Мирослав Петрецький мав честь взяти участь 23 вересня, на запрошення Президента України Володимира Зеленського, у шостому саміті Міжнародної Кримської платформи, що відбувся в Нью-Йорку в рамках 81-ї сесії Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй.

Саміт зібрав глав держав і урядів, міністрів, представників Європейського Союзу та міжнародних організацій, а також партнерів України з різних регіонів світу.

Румунію на високому рівні представив Президент Нікушор Дан, з яким Микола-Мирослав Петрецький мав нагоду обговорити важливість проведення таких міжнародних заходів.

Микола-Мирослав Петрецький висловив вдячність Президенту Нікушору Дану за постійну підтримку України, його тверду й рішучу позицію щодо збройної агресії Російської Федерації, а також за відданість принципам дотримання суверенітету, територіальної цілісності та міжнародного права.

Саміт відкрив Президент України Володимир Зеленський, який наголосив на важливості відновлення міжнародного порядку та дотримання міжнародного права, зокрема шляхом відновлення контролю України над Кримом. У його виступі було підкреслено, що регіональна безпека, повага до суверенітету держав та захист прав людини тісно пов'язані з врегулюванням ситуації на Кримському півострові. На порядку денному саміту окрему увагу було приділено поточній ситуації на Кримському півострові, який перебуває під тимчасовою окупацією, дотриманню

прав людини та наслідкам мілітаризації регіону, зокрема у сфері освіти та серед молоді.

Крім того, учасники обговорили питання регіональної та глобальної безпеки, збереження міжнародної уваги та тиску на Росію, дотримання територіальної цілісності України, а також визначення скоординованих заходів для деокупації Криму. Предметом обговорення також стали міжнародне співробітництво та ініціативи, спрямовані на зміцнення безпеки й стабільності в Чорноморському регіоні.

Участь Миколи-Мирослава Петрецького у цьому міжнародному заході має особливе значення для Союзу українців у Румунії та засвідчує активну роль СУР у підтримці України, сприянні дотриманню міжнародного права та відстоюванні інтересів і цінностей української спільноти в Румунії.

Кримська платформа є міжнародним механізмом консультацій та координації, започаткованим Україною у 2021 році з метою утримання питання окупації Криму на міжнародному порядку денному, зміцнення політики невизнання незаконної зміни правового статусу півострова та підтримки зусиль щодо дотримання суверенітету й територіальної цілісності України.

Голова Союзу українців Румунії, депутат Микола-Мирослав Петрецький очолив делегацію СУР на першому саміті Карпатської інтеграційної ініціативи (С8), який проходив 18–20 вересня в Буковелі Івано-Франківської області, Україна. Саміт об'єднав представників восьми держав Карпатського регіону – Австрії, Чехії, Польщі, Румунії, Сербії, Словаччини, Угорщини та України, а також представників європейських інституцій, ділових кіл, міжнародних інвесторів, місцевих і регіональних громад. Основними темами зустрічі стали безпека, економічний розвиток, інвестиції та транскордонне співробітництво.

Ініціатива С8 є регіональною платформою, спрямованою на зміцнення співпраці між державами Карпатського регіону. Саміт організовано з ініціативи президента України Володимира

Зеленського, а Румунію на ньому представив Президент Нікушор Дан. Окрім політичного діалогу на найвищому рівні, програма саміту передбачала участь представників ділових кіл, міжнародних інвесторів, місцевих та регіональних органів влади, а також європейських інституцій. Одним із ключових завдань нового формату є перехід від політичного діалогу до реалізації конкретних спільних проєктів у сферах безпеки, економічного розвитку, інвестицій та транскордонного співробітництва.

Делегація СУР на першому саміті Карпатської інтеграційної ініціативи (С8)

18 вересня, відбулося офіційне відкриття саміту та розпочав роботу Карпатський економічний форум. Порядком денний першого дня включав офіційний запуск Ініціативи С8, виступи лідерів держав-учасниць, а також обговорення напрямів розвитку регіону та залучення інвестицій. Окрему увагу було приділено економічному потенціалу Карпатського макрорегіону, створенню передбачуваного інвестиційного

Джерело: www.uur.ro
(Закінчення на 3 стор.)

З діяльності нашого депутата

КОНСУЛЬТАЦІЇ У ПАЛАЦІ КОТРОЧЕНЬ

Голова Союзу українців у Румунії, депутат Микола-Мирослав Петрецький, разом із колегами з Парламентської фракції національних меншин взяв участь у консультаціях із парламентськими партіями та політичними угрупованнями, скликаних Президентом Румунії Нікушором Даном у палаці Котрочень для обговорення кандидатури на посаду прем'єр-міністра.

У центрі уваги консультацій були основні пріоритети подолання політичної кризи та пошуку стабільного урядового рішення шляхом призначення прем'єр-міністра, здатного сформувати парламентську більшість і забезпечити ефективне функціонування державних інституцій.

На думку Миколи-Мирослава Петрецького, Румунія потребує повноцінного уряду, здатного забезпечити безперервність державного управління та ефективно реагувати на економічні й безпекові виклики, що постають перед країною.

Водночас він наголошує на важливості збереження демократичного та європейського курсу, заснованого на повазі до цінностей і принципів верховенства права, а також на виконанні зобов'язань, взятих Румунією в рамках Європейського Союзу.

В умовах економічного тиску та безпекових викликів формування дієвої парламентської більшості й забезпечення політичної стабільності є важливими передумовами для того, щоб Румунія могла ухвалювати необхідні рішення та відповідально реагувати на національні пріоритети, – каже Микола-Мирослав Петрецький.

ПОЛІТИЧНІ ЗАЯВИ

У середу, 7 жовтня, голова СУР, депутат Микола-Мирослав Петрецький, з трибуни Палати депутатів звернув увагу на спроби дискредитації та роздрібнення організацій, що представляють національні меншини, підкресливши, що це явище може зашкодити не лише відповідним громадам, а й стабільності та згуртованості румунського суспільства.

За його словами, різні групи інтересів, що не мають реальної представницькості та мандата від громад, намагаються підірвати румунські механізми захисту прав меншин і використати їх у своїх цілях для отримання фінансових, соціальних або політичних вигод. Українська громада, у свою чергу, вже протягом багатьох років стикається з такими спробами.

Микола-Мирослав Петрецький не виключив можливості того, що деякі дії організовуються, підтримуються або використовуються ззовні, та звернув увагу на можливі політичні та групові інтереси, які в нинішньому міжнародному контексті можуть стати вразливими місцями для Румунії. Водночас він підкреслив, що можливі зв'язки з іноземними державними суб'єктами слід розглядати з максимальною серйозністю.

Депутат особливо застеріг щодо спроб дискредитації організацій-членів Ради національних меншин та створення паралельних структур, що не мають легітимності та спрямовані на незаконне отримання доступу до державних ресурсів і

механізмів. На його думку, відсутність рішучої реакції може заохочувати такі дії, сприяючи політизації та зловживанню механізмами парламентського представництва нацменшин.

Микола-Мирослав Петрецький підтвердив свою прихильність до захисту згуртованості української громади та підкреслив, що національні меншини є важливим чинником стабільності та згуртованості для Румунії. Він висловив переконання, що завдяки громадянській, політичній та інституційній активності українська громада та інші меншини й надалі сприятимуть подоланню викликів, з якими стикається Румунія.

* * *

Представник української меншини в парламенті попередив у середу, 16 вересня, що Румунія переживає глибоку політичну кризу, і подолати її можна лише шляхом відповідального ухвалення політичних та громадських рішень, які ставлять національні інтереси вище за особисту гордість та партійні інтереси.

Микола-Мирослав Петрецький підкреслив з трибуни парламенту, що зростання екстремізму в Європі є потужним сигналом до того, щоб взяти на себе політичну відповідальність і знайти рішення, здатні вивести Румунію з нинішньої кризи.

На його думку, Румунія стикається з одним із найбільших політичних ризиків за останні два десятиліття на тлі складної економічної ситуації, воєн поблизу кордонів, геополітичних напружень, викликів міжнародному порядку та зниження довіри громадян до політичної еліти, а також національних і європейських інституцій.

Голова СУР вважає, що європейська спрямованість політичної сили передбачає насамперед відповідальність, справжній діалог, готовність до компромісу та здатність вести переговори й розробляти рішення в інтересах суспільства. У цьому контексті він наголосив на необхідності того, щоб політичні сили демонстрували свою європейськість через врівноваженість, тверезість мислення та здатність знаходити раціональні рішення, що відповідають інтересам Румунії.

Депутат попередив, що за відсутності політичних рішень, які б повернули країні необхідну стабільність, ризик поширення екстремізму зростатиме. На його думку, гордовитість та політична безвідповідальність лише подовжують невизначеність і залишають Румунію в зоні серйозних ризиків.

Таким чином, Микола-Мирослав Петрецький закликав до відповідальності, раціонального компромісу та діалогу, підкресливши, що Румунія потребує мудрих державних діячів та європейських політичних рішень для подолання нинішньої політичної кризи.

ОСВІТА – ПАРЛАМЕНТСЬКИЙ ПРІОРИТЕТ

Освіта рідною українською мовою є одним із постійних пріоритетів парламентської діяльності депутата Миколи-Мирослава Петрецького. За допомогою законодавчих, парламентських та інституційних ініціатив він підтримує розширення доступу українських дітей до вивчення рідної мови, розвиток шкільної інфраструктури та надання підтримки учням і педагогам.

Серед найсвіжіших результатів цих заходів, реалізованих у тісній співпраці зі шкільними інспекторами та навчальними закладами, – створення нових груп для вивчення української мови в Тіміському та Ботошанському повітах. У Крічовській гімназійній школі, починаючи з цієї осені, українські учні отримали можливість вивчати рідну мову. У Ботошанському повіті було затверджено три нові групи для вивчення мови в селах Пириу-Негру, Брехуєшть та Арборя, в яких навчатимуться загалом 52 учні.

Ці кроки є частиною більш масштабних зусиль, спрямованих на зміцнення освіти українською мовою. Протягом останніх років Микола-Мирослав Петрецький виступив із численними поправками до законодавства про освіту та використовував парламентські інструменти для вирішення питань, пов'язаних зі школами та педкадрами, зокрема щодо правового статусу Педагогічного ліцею імені Тараса Шевченка, транспортування учнів та вчителів, обіймання керівних посад у закладах із викладанням українською мовою та викладання історії й традицій української меншини.

Важливим завданням є також поліпшення матеріальних умов у школах. Завдяки поправкам, підтриманим до Закону про державний бюджет Румунії на 2025 та 2026 роки, було отримано кошти на модернізацію систем опалення Педагогічного ліцею імені Тараса Шевченка у Сігету-Мармаціей та гімназійної школи у Бистрому, на навчальне обладнання для шкіл у Вінзі та Копашиль, продовження робіт над новим корпусом гімназійної школи в Штюці тощо.

Підтримка спрямована як на учнів, так і на вчителів і полягає у призах на конкурсах та олімпіадах, логістичній підтримці щодо транспорту та проживання, а також у заходах із підвищення кваліфікації педагогів. У 2026 році СУР організував X-у Національну нараду вчителів рідної української мови в Румунії та курси підвищення кваліфікації, які зібрали понад 150 представників освітньої спільноти. Водночас понад 350 учнів взяли участь у Літньому таборі для українських дітей, організованому СУР у Юпітері, – ініціативі, що надає дітям можливості для спілкування, навчання та збереження зв'язку з українською мовою та культурою.

Для Миколи-Мирослава Петрецького розширення освіти рідною мовою означає не лише збереження української мови та ідентичності, а й створення реальних можливостей для нових поколінь. Тому підтримка шкіл, учнів та вчителів залишається незмінним напрямком його парламентської діяльності та діяльності Союзу українців у Румунії.

ОГЛЯДАЧ

Делегація СУР на першому саміті Карпатської інтеграційної ініціативи (C8)

(Продовження із 1 стор.)

середовища, підтримці інновацій та розвитку транскордонного співробітництва через реалізацію спільних проєктів.

19 вересня, основну увагу було зосереджено на практичному вимірі регіональної співпраці та формуванні спільного бачення розвитку Карпатського простору. Серед ключових тем – поглиблення економічної співпраці, європейська інтеграція, залучення міжнародних інвестицій, розвиток транспортної та енергетичної інфраструктури, підключення України до європейських мереж, промисловість, туризм, безпека та відбудова України.

У рамках саміту голова Союзу українців Румунії, депутат Микола-Мирослав Петрецький провів низку зустрічей та переговорів з українськими посадовцями, а також представниками регіональних і місцевих органів влади. Зокрема, Микола-Мирослав Петрецький обговорив зі спікером Верховної Ради України Русланом Стефанчуком та заступником керівника Офісу Президента України Віктором Микитою розвиток відносин між Румунією та Україною, необхідність зміцнення двостороннього діалогу та підтримку України. Окрему увагу під час зустрічей було приділено ролі парламентаріїв у зміцненні двосторонніх відносин та підтримці ініціатив, спрямованих на подальше зближення двох держав.

Микола-Мирослав Петрецький також провів переговори з керівниками Чернівецької, Івано-Франківської, Львівської та Закарпатської областей, а також із представниками Тернопільської, Закарпатської та Одеської обласних рад. Під час цих зустрічей обговорювалися розвиток транскордонного та регіонального співробітництва, активізація контактів між місцевими та регіональними органами влади, а також визначення нових напрямів і спільних проєктів.

Участь делегації Союзу українців Румунії у C8 Summit є продовженням роботи СУР із розвитку двосторонніх та транскордонних відносин між Румунією та Україною. Упродовж останніх років Союз українців Румунії сприяв налагодженню партнерств між місцевими та регіональними органами влади двох держав, розвитку інституційних контактів та реалізації спільних ініціатив. Водночас СУР сприяє налагодженню контактів між представниками ділових кіл та підтримує розвиток економічних відносин, створюючи нові можливості для співпраці. У цьому контексті Микола-Мирослав Петрецький наголошує, що роль представницьких організацій національних спільнот може виходити за межі культурного та ідентифікаційного виміру та сприяти практичному зближенню між органами влади, громадами й суспільствами.

ГОЛОВА СУР ЗАСУДЖУЄ БОМБАРДУВАННЯ БУДІВЛІ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

Голова Союзу українців Румунії, депутат Микола-Мирослав Петрецький засудив російський удар по будівлю Національної академії наук України.

«Я рішуче засуджую удар Російської Федерації по будівлі Національної академії наук України.»

Постійне руйнування наукових і дослідницьких установ, закладів освіти та культури, лікарень і критичної інфраструктури, а також жорстоке й несправедливе позбавлення життя невинних людей, що відбувається майже щодня, викликають глибоке занепокоєння та є неприйнятними у XXI столітті.

Наукові, освітні та культурні установи є надбанням суспільства і всього людства. Їхнє руйнування означає не лише втрату будівель та матеріальних цінностей, а й завдає непоправної шкоди науці, освіті, культурі та майбутньому цілого покоління.

Висловлюю щирі співчуття родинам і близьким загиблих, а також усієї академічній спільноті України. Висловлюю свою солідарність і моральну підтримку науковцям, викладачам, студентам та всім, хто продовжує працювати й розвивати науку, освіту та культуру в надзвичайно складних умовах.

Мир, захист людського життя, повага до цивільних інституцій і фундаментальних цінностей людства мають бути основою нашого спільного майбутнього», – написав Микола-Мирослав Петрецький у Facebook.

Делегація СУР присутня на заході «Від Тиси до Дунаю»

20 вересня делегація Союзу українців Румунії у складі першого заступника Василя Пасенчука та заступника Івана Рекала взяла участь у заході «Від Тиси до Дунаю», що відбувся під гаслом «Об'єднані Тисою – Об'єднані миром» у селищі Богдан Закарпатської області, Україна.

Місце, обране для зустрічі, має велике географічне та символічне значення: воно розташоване на злитті Білої Тиси та Чорної Тиси, звідки бере початок річка Тиса – водотік, що протікає через п'ять держав, а саме: Україну, Румунію, Словаччину, Угорщину та Сербію. Підняття прапорів п'яти країн та прапора Європейського Союзу відобразило головну ідею заходу, а саме те, що адміністративні кордони не повинні перешкоджати діалогу між громадами.

У Богдані були присутні представники місцевих органів влади Закарпатської та Тернопільської областей, військової адміністрації, місцевої громади, а також мери міста Рахів та селища Богдан. У цьому контексті голова Богданської громади передавав подяку СУР за підтримку, надану місцевій громаді ще з початку війни, яка триває й досі. Було згадано, зокрема, заходи, присвячені дітям з Богдана та участь цього року учнів селища у літньому таборі в Юпітері, організованих СУР у Румунії.

У своєму виступі Василь Пасенчук передав послання солідарності СУР з Україною та підтвердив готовність Союзу й надалі надавати підтримку українським громадам і сприяти розвитку відносин між Румунією та Україною. Перший заступник голови СУР також розповів про досвід Румунії, який є прикладом передової практики у сфері захисту та просування прав національних меншин, зокрема щодо можливо-

сті українських громад зберігати свою мову, культуру, традиції та ідентичність.

Ще одним пунктом виступу стала участь СУР у С8 – Карпатському саміті, що відбувся в Буковелі, де обговорювалися питання співпраці та двосторонніх відносин між Румунією та Україною. У цьому контексті було підкреслено роль СУР як мосту між громадами Румунії та України, який будується завдяки діалогу, співпраці та конкретним проектам. Протягом тривалого часу СУР сприяв реалізації ініціатив та укладанню угод про співпрацю між Румунією та Україною, а також зближенню громад з обох берегів Тиси.

Захід у Богдані мав також культурну складову — виступ дітей із піснями. На завершення делегація СУР вручила офіційним особам та учасникам символічні подарунки як вираз поваги, дружби та вдячності громаді Богдана.

«Об'єднані Тисою – Об'єднані миром» уособлювала образ реальності, побудованої на діалозі, спрямованої на громади, що знаходяться по обидва боки кордону та обирають залишатися пов'язаними через людей, культуру, проекти та співпрацю.

Поїздка до культових споруд та монастирів

26–27 вересня Тіміська філія Союзу українців Румунії організувала ознайомчу поїздку до культових споруд та монастирів на півночі країни. До складу делегації увійшли члени місцевих організацій СУР з Тімішоари, Джірока, Машлока, Ніцкідорфа, Лугожа, Бетхаузена, Драгомірешти та Штюки. Учасники вирушили у духовне паломництво з метою відвідати важливі релігійні та культурні осередки в повітах Сату-Маре та Марамуреш.

Перша зупинка відбулася в монастирі Біксад, на престольному святі Успіння Пресвятої Богородиці, — одному з найважливіших монастирських осередків у регіоні Цара-Оаш. Делегація ознайомила з історією та традиціями монастиря, а після хвилини роздумів і молитви учасників запросили зібратися у саду, де вони мали змогу насолодитися гостинністю місцевих жителів. Паломництво продовжилось до Сігету-Мармаціей, де учасники відвідали парк «Гредіна Морій», рекреаційну зону та прогулянкову алею, розташовану поблизу річки Іза, що цінується за свою природну красу. Звідти делегація вирушила до монастиря «Живоносне джерело» в Петрові, розташованого на пагорбі Гера, де її гостинно прийняли на нічліг.

На другий день члени делегації взяли участь у Святій Літургії, яку відслужили кілька священників та ігумен монастиря Агатон. Після братської трапези паломництво продовжилось до монастиря Сепинца-Пері, на якому відзначається престольне свято «Святого Архангела Михаїла». Цей монастир відомий своєю дерев'яною церквою, однією з найвищих споруд такого типу в Європі, а також своїм зв'язком із релігійною та культурною традицією Марамуреша.

Під час паломництва делегацію Тіміської філії з радістю зустріла Лариса Валентина Петрецька, шкільна вчителька-консультантка в складі Повітового центру ресурсів та освітньої допомоги Марамуреш (CJRAE Maratimes). Ця зустріч мала особливе значення, зважаючи на її зв'язки з членами української громади в Тіміші, разом з якими вона протягом багатьох років брала участь у численних заходах, присвячених цій громаді.

Останніми об'єктами, які відвідали учасники, стали Веселий цвинтар у Сепинці та православний храм, розташований на його території. Цвинтар відомий своїми оздобленими та розписаними дерев'яними хрестами, на яких зображені сцени з життя покійних та в особливій манері представлені аспекти їхнього життя й особистості. Відвідування також надало учасникам можливість ознайомитися з одним із найхарактерніших проявів народного мистецтва Марамуреша.

У паломництві також взяли участь Міхаєла Бумбук, перша заступниця голови Тіміської філії СУР, а також представниці місцевих організацій СУР: Іляна Теслевич, голова місцевої організації в Лугожі, разом із Аделіною Тома Грездак, заступницею голови, Анною Отеску, секретаркою місцевої організації в Бетхаузені, та Доріною Чар, секретаркою місцевої організації в Нічідорфі.

Протягом цих двох днів Тіміська філія забезпечила транспорт та харчування учасників, таким чином сприяючи успішному проведенню паломництва та надавши їм час і необхідні умови для роздумів та ознайомлення з історією. Для деяких учасників поїздка стала також нагодою зустрітися з членами родини та зміцнити особисті та громадські зв'язки.

Захід «Рукоділля із жінками з Бистрого»

Місцева організація СУР у Бистромі, 24 вересня провела захід «Рукоділля з жінками з Бистрого». Захід відбувся у приміщенні організації де голова Маріана-Лучія Нан, зібрала учасниць віком від 10 до 85 років. Різниця між поколіннями стала однією з важливих частин заходу, продемонструвавши досвід тих, хто володіє традиційними ремеслами, як цінний ресурс для молодого покоління.

У заході взяв участь і Мирослав Петрецький, голова Марамурської філії СУР та члени організації.

Для СУР підтримка цих проєктів означає також підтримку місцевих структур, які найкраще знають специфіку громад і можуть створювати умови, за яких люди зустрічаються, співпрацюють та передають далі елементи української культурної спадщини.

Учасниці представили та відпрацювали традиційні техніки ручної роботи — від в'язання вовняних шкарпеток і виготовлення жилетів та светрів до створення традиційних і декоративних візерунків. Таким чином, візерунки, техніки та навички природним чином передавалися від одного покоління до іншого завдяки спільній роботі та безпосередньому обміну досвідом.

Цей захід став чудовою нагодою для спілкування, обміну досвідом та передачі традиційних ремесел від старших поколінь до молодших. Учасниці працювали разом, ділилися візерунками та техніками роботи й зробили свій внесок у збереження традиційних ремесел, що є частиною культурної спадщини громади.

Підтримуючи такі місцеві ініціативи, Союз українців Румунії сприяє збереженню українських традицій у формах, що залишаються актуальними для сучасної громади. Водночас культурні заходи, що проводяться на місцевому рівні, створюють передумови для співпраці між організаціями СУР, місцевими установами та громадами, які вони представляють.

Подія у Бистромі наочно демонструє, що культурна спадщина — це не лише те, що ми зберігаємо з минулого, а й те, що ми вирішуємо передавати наступним поколінням.

Джерело: www.uur.ro

Микола-Мирослав Петрецький: «Поки інші бомблять і руйнують мости, ми їх будуємо»

Голова Союзу українців у Румунії, депутат Микола-Мирослав Петрецький, у четвер, 8 жовтня, взяв участь в офіційній церемонії відкриття міжнародного пункту пропуску через державний кордон і прикордонного митного пункту «Сігету-Мармацієй II (Румунія) – Біла Церква (Україна)», а також у відкритті нового мосту через річку Тису.

Ця подія є важливою віхою у зміцненні двосторонніх відносин між Румунією та Україною і конкретним прикладом того, як обидві держави втілюють стратегічне партнерство в інфраструктурні проекти, що безпосередньо впливають на життя громад.

Церемонії передувало урочисте спільне засідання Марамороської повітової ради та Сігет-Мармацької міської ради, під час якого депутат Микола-Мирослав Петрецький наголосив на важливості зміцнення співпраці між Румунією та Україною та реалізації спільних проектів у сфері транспортного сполучення й мобільності.

За словами депутата, відкриття нового пункту пропуску свідчить про те, що після підписання Декларації про двостороннє стратегічне партнерство між Румунією та Україною обидві держави демонструють здатність розробляти й реалізовувати стратегічні проекти, які зближують громади по обидва береги Тиси.

Він також зазначив, що новий міст сприятиме полегшенню руху людей і товарів, розвитку економічних і торговельних зв'язків, а також поживленню туризму в регіоні. Водночас він відкриє нові можливості для співпраці між органами місцевого самоврядування, навчальними закладами та представниками бізнесу Румунії та України.

Микола-Мирослав Петрецький підкреслив, що, хоча річка Тиса й надалі залишається кордоном між двома державами, спільна інфраструктура, зведена через неї, покликана зближувати людей і громади. У цьому сенсі новий міст є не лише інвестицією в

інфраструктуру, а й внеском у розвиток відносин між Румунією та Україною та в європейське майбутнє регіону.

Водночас голова СУР наголосив на стратегічному значенні цієї інвестиції на загальнодержавному рівні. Новий пункт пропуску є доказом того, що Румунія та Україна можуть спільно реалізовувати масштабні проекти, здатні зміцнювати регіональну взаємодію та двосторонні відносини.

Цей проект може стати взірцем і відправною точкою для інших стратегічних ініціатив, які нині роз-

робляються між двома країнами. Серед них – проекти енергетичного з'єднання, розширення та модернізація пунктів пропуску через кордон, розвиток автомобільного й залізничного сполучення, а також ініціативи, спрямовані на зміцнення транспортних мереж між Румунією та Україною.

У цьому контексті Микола-Мирослав Петрецький наголосив на важливості використання доступних європейських фінансових інструментів для реалізації спільних проектів у сфері інфраструктури та транспортного сполучення. Румунія має необхідні можливості й ресурси для підтримки розширення транспортних зв'язків з Україною, зокрема завдяки автомобільним і залізничним проектам, а двосторонню співпрацю слід розглядати з огляду на стратегічні цілі та довгострокову перспективу.

Голова СУР зазначив, що парламентська дипломатія відіграла важливу роль у підтримці цього проекту. Відстеження перебігу його реалізації та підготовки до введення в експлуатацію нового пункту пропуску було постійною темою діалогу між парламентськими групами дружби «Румунія – Україна», а також обговорень із представниками Верховної Ради України та урядів обох держав.

На думку депутата, відкриття нового мосту через Тису має практичне, символічне та стратегічне значення для відносин між Румунією та Україною. У той час, коли інфраструктура України зазнала значних руйнувань унаслідок війни, обидві держави вирішили інвестувати у взаємозв'язок, співпрацю та розвиток.

«Поки інші бомблять і руйнують мости, ми їх будуємо», – зазначив Микола-Мирослав Петрецький.

СЖУР представляла Румунію на міжнародній конференції у Лісабоні

25-27 вересня Союз жінок-українок Румунії представляв Союз українців Румунії на міжнародній конференції «Українки світу в дії: єдність заради перемоги, відновлення України та збереження ідентичності», що відбулася у Лісабоні, Португалія. До складу делегації СУР увійшли: Анна Самбор – заступниця голови СУР, Ірина-Люба Горват – генеральна секретарка СУР та голова Сату-Марської філії, Марія Сабо-Кондрей – членкиня Ради СУР та голова Тіміської філії, Лучіка Герман – членкиня Ради СУР та голова Тульчанської філії, Іляна Леон – членкиня Ради СУР та голова Галацької філії, Мірела Чукур – голова Союзу жінок-українок Румунії та Андрея Сергей – помічниця менеджера.

У заході взяли участь представниці організацій українських жінок із 23 країн, які зібралися, щоб обговорити важливі теми щодо підтримки України, відбудови країни, збереження української ідентичності та ролі українських жінок у діаспорі.

Перший день конференції включав офіційне відкриття, вітальне слово Ярослави Хортяні, голови Світової федерації українських жіночих організацій (СФУЖО), а також виступи гостей, присутніх на заході. Культурна програма включала читання віршів та виконання пісень українською мовою та португальською мовою, а також представлення колекції вишитих нарядів, реалізованої київською дизайнеркою. Вечір продовжився спільною вечерею.

Другий день був присвячений ролі українських жінок у діаспорі в процесі відбудови України, освіти з питань медіа та боротьбі з дезінформацією, а також збереженню української ідентичності в умовах війни та міграції. Під час дискусій та у робочих групах обговорювалися питання зміцнення зв'язків між українськими громадами в діаспорі та Україною, відбудова на місцевому та регіональному рівнях, врахування потреб жінок у процесі відбудови, захист їхніх прав та запобігання насильству.

Інші теми стосувалися інтеграції українців у країнах, де вони оселилися, збереження національної ідентичності, а також підтримки та залучення молоді та українських біженців.

У рамках сесії «Ідентичність як щит і зброя у часи випробувань та відбудови», Румунію представляла Марія Сабо-Кондрей, яка розповіла про внесок Союзу українців Румунії у збереження та популяризацію рідної мови, української культури та традицій, а також про гуманітарну допомогу, надану Україні, особам, які постраждали від війни, та українським біженцям. Водночас вона наголосила на освітніх та культурних проектах, присвячених дітям та молоді, а також на важливій ролі жінок у збереженні та передачі української ідентичності новим поколінням.

Голова Світової федерації українських жіночих організацій Ярослава Хортяні висловила подяку Союзу українців Румунії за постійну підтримку України та української громади, відзначивши діяльність СУР як приклад передової практики. Програма другого дня завершилася літературно-музичним вечором, під час якого прозвучали українські вірші та музика.

В останній день конференції Організація українських жінок у Португалії організувала поїздку до Фатіми – одного з найвідоміших центрів паломництва християн. Програма дня також включала флешмоб, присвячений Дню Європейських мов, який відбувся біля пам'ятника українському поету Тарасу Шевченку та символічно підкреслив важливість збереження та просування української мови та ідентичності.

Участь делегації Союзу жінок-українок Румунії у конференції в Лісабоні ще раз підтверджує відкритість СУР до діалогу та співпраці з українськими організаціями діаспори, а також до обміну досвідом на міжнародному рівні. Участь у цьому заході має особливе значення, оскільки у вересні 2025 року СЖУР стала членом Світової федерації українських жіночих організацій (СФУЖО), а її присутність на зустрічі в Лісабоні знаменує перший рік членства в цій міжнародній мережі.

Завдяки цій участі досвід української громади в Румунії стає предметом діалогу з досвідом українських громад в інших країнах, що сприяє зміцненню співпраці задля досягнення спільних цілей.

Джерело: www.uur.ro

НОВІ НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ СУР У КРИЧУНОВІ, ВЕЛИКОМУ БИЧКОВІ ТА ТИСІ

9 вересня, голова Союзу українців Румунії, депутат Микола-Мирослав Петрецький провів робочу зустріч із членами місцевих організацій СУР у Кричунові, Великому Бичкові та Тисі, під час якої було проаналізовано здійснену до цього часу діяльність та визначено пріоритети роботи на найближчий період.

Зустріч мала особливе значення у контексті реорганізації цих структур. Місцеві організації СУР у Кричунові та Великому Бичкові нещодавно обрали нові керівні склади, тоді як організація в Тисі була створена зовсім недавно. Разом із новими командами Микола-Мирослав Петрецький обговорив цілі та основні напрямки діяльності на найближчий період відповідно до стратегічних пріоритетів Союзу українців Румунії: підтримки освіти українською мовою, популяризації та розвитку культурної ідентичності, підтримки молоді та захисту духовної ідентичності української громади.

Під час зустрічі також було проаналізовано діяльність, проведену останнім часом на місцевому рівні. Учасники відзначили зростання залученості громади, особливо серед молоді. Її дедалі активніша участь у проєктах і заходах, організованих СУР, є позитивним сигналом та підтверджує необхідність подальшої диверсифікації діяльності й адаптації ініціатив до потреб різних категорій членів громади.

Окрему увагу було приділено заходам із підвищення ефективності організаційної роботи та їхнім результатам. Краще планування і диверсифікація заходів дозволяють ефективніше використовувати наявні ресурси, водночас збільшуючи кількість і підвищуючи якість ініціатив, що реалізуються на місцевому рівні.

Важливою темою обговорення стало збереження єдності української громади та зміцнення співпраці між місцевими організаціями СУР. Микола-Мирослав Петрецький наголосив також на важливості представ-

ництва української громади в органах місцевого самоврядування, де воно може безпосередньо сприяти захисту інтересів громади та пошуку рішень проблем, з якими стикаються її члени.

Учасники зустрічі також обговорили можливості використання та поширення досвіду, накопиченого Союзом українців Румунії у сфері підтримки та представництва української громади. У цьому контексті йдеться як про результати діяльності СУР у рамках міжнародних структур, до яких він входить, так і про досвід Румунії у сфері захисту та забезпечення прав осіб, які належать до національних меншин.

Микола-Мирослав Петрецький подякував усім членам правлінь місцевих організацій за активність, довіру та готовність працювати задля розвитку громади. Особливу вдячність він висловив Олі Брумар, голові місцевої організації СУР у Кричунові, Ані Гері, голові місцевої організації СУР у Великому Бичкові, та Марії Юркуц, голові місцевої організації СУР у Тисі, за відповідальність, із якою вони взяли на себе керівні повноваження, та за роботу, виконану до цього часу.

Голова СУР висловив упевненість, що завдяки залученню нових команд, активній співпраці та постійній присутності в громаді місцеві організації у Кричунові, Великому Бичкові та Тисі продовжуватимуть розвиватися та робитимуть вагомий внесок у зміцнення діяльності Союзу українців Румунії в Марамороському повіті.

У робочій зустрічі також взяли участь голова Марамурської філії СУР Мирослав Петрецький, радник СУР Фабіан Попович та член правління місцевої організації СУР у Сірету-Мармаціей Дорін Гербіл.

6 вересня в рамках Тіміської філії Союзу українців Румунії відбулися нові вибори з метою формування правлінь місцевих організацій у місті Лугож та селі Машлок.

Рішення про проведення нових виборів було ухвалено Комітетом Тіміської філії СУР після того, як було встановлено, що ці дві місцеві організації протягом останніх років перебували в стані бездіяльності, а також з огляду на необхідність відновлення та зміцнення їхньої діяльності в українській громаді Тіміського повіту.

Представники Комітету Тіміської філії взяли до відома рішення Ради СУР та розпорядилися скликати загальні збори для проведення виборів на місцевому рівні. У межах організаційних процедур було призначено президію, технічний секретаріат, а також комісію з перевірки та підрахунку голосів з метою забезпечення належного проведення виборчого процесу.

З цієї нагоди від керівництва Тіміської філії взяли участь її голова Марія Сабо-Кондрей, перший заступник голови Василь Дрозд, Маріана Кубаш та Василь Шандор. Також були присутні керівниця офісу Ліліана Цімбота та секретарка Наомі Кіфа.

Перші загальні вибори відбулися в місті Лугожі, де за підсумками голосування Іляну Теслевич було затверджено на посаді голови місцевої організації СУР.

Згодом відбулися вибори керівництва місцевої організації СУР у Машлоці, де за підсумками голосування Ліліану Некіті було затверджено на посаді голови організації.

Проведення цих виборів є важливим кроком для відновлення діяльності обох місцевих організацій та зміцнення структур Союзу українців Румунії на рівні громад Лугожа та Машлока.

ВІДБУЛИСЯ НОВІ ВИБОРИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ БЮРО МІСЦЕВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ СУР У МІСТІ ЛУГОЖ ТА СЕЛІ МАШЛОК ТІМІСЬКОГО ПОВІТУ

Нові керівні структури матимуть на меті сприяти активізації діяльності місцевих організацій, залученню членів громади, а також запо-

культурних цінностей. Відновлення діяльності цих двох місцевих організацій створює передумови для активнішої участі членів громади та

чаткуванню та проведенню культурних, освітніх і громадських заходів, спрямованих на підтримку, збереження та популяризацію ідентичності, традицій і цінностей української громади в повіті Тіміш.

Українські громади в Лугожі та Машлоці є важливою частиною української громади Тіміського повіту, протягом багатьох років сприяючи збереженню українських традицій, мови та

розвитку нових проєктів і заходів, присвячених їхній діяльності.

Завдяки новим керівним структурам Тіміська філія СУР має на меті підтримувати та зміцнювати громадське життя в цих двох населених пунктах у дусі спадкоємності, солідарності та утвердження української ідентичності.

Джерело: www.uur.ro

Підкорювач і страждальник красного слова

...Глабана сенсу в тому, що – тучі Він (Ісус Христос) надав... Надав і тучі підводився, щоб іти далі Вгору (на Гологофу). Намічаючи пунктир сліду для нас.

Мабуть, якраз цього й чекав від Нього Його Батько. І наші.

(Мирослав Дочинець: *Єдин, вид. Карпатська вежа, Мукачево, 2019, стр. 62*)

Якщо допустити істину, що вчення Ісуса Христа – втілення Божої Правди – полягає в Його **притчах та ділах**, то аксіоматично допускається і те, що Його розп'яття та воскресіння невід'ємно належать до цього найціннішого біному справжньої віри у порядок та гармонійність всесвіту, сотвореного Всевишнім. Бо ж чи не сказано: **«Віра без діл мертва»?** (Послання Якова 2:20).

Український філософ XVIII століття Г. С. Скворода досить переконливо сугерує віруючому християнину (і не тільки), наскільки глибинною є ця остання притча земної подорожі Сина Божого: **«Бо ніхто не може воскреснути з Христом, якщо спочатку не помре з Ним»** (Лист Г. С. С. до Кирила Ляшевецького).

*

Вірного читача «Українського вісника» напевно здивують слова епіграфа до цієї присвяти та вступної частини, що складається з дев'яти рядків. Але, якщо пригадати, що вже сім років поспіль я вітаю вельмишановного ювіляра **Михайла Михайлюка – поета, прозаїка, журналіста, літературного критика, видавця, перекладача, головного редактора часопису «Український вісник», визначного представника української літератури в Румунії (і не тільки)**, – непростим засобом коментування ретельно обраного тексту з його неабиякого літературного доробку, то читач погодиться з моїм вибором.

Отже, до 86-річчя від дня його народження напросився вірш **«Голгофа»** – ліричний дискурс, що відкриває двері світу поезії збірки **«Дзвонар»** (Бухарест, 1999). Загальновідомо шанувальникам мистецького вислову, що поняття **«Голгофа»** вийшло за межі біблійного значення (Череповиця, гора для страти злочинців, місце розп'яття Ісуса Христа) та перейшло у метатекстуальний світ необмежених символів.

В обраному тексті це страждальна дорога митця-поета **«джунглями слів»**, щоб приручити їх, об'єднати стилістичними засобами в оригінальні тропи й надати їм неймовірного душевного та духовного горіння-світла.

Вірш **Михайла Михайлюка «Голгофа»** – це його поетичне кредо, свідомо обрана дорога митця, на якій він знав, що будуть випробування, страждання та **«періщення»** слово-різок, але яка приведе його до воскресіння справжньої поезії – поезії вільного, неурямленого духу.

З перших рядків поет, ототожнюючись із ліричним Я, порівнює свої креативні зусилля з прирученням коней прадавніми предками-скіфами: **«Виловлюю / Здичавілі слова, / Як предки ловили / Диких коней / У скіфських степах»**. Потрібно зауважити зокрема на глибоке значення епітета **«здичавілі слова»**. Це, напевно, слова, які втратили свої первинні творчі сенси та набрали другорядних значень, часто спотворених ідеологічними напрямками певних історичних часів.

Саме **здичавілі слова**, вважає поет, спотворюють сотворчу силу слова – що було на початку...

До речі, приручення диких коней нашими предками стало сильним поштовхом до цивілізаційного поступу скіфів-русичів-козаків-українців, а кінь-пегас у мистецтві став символом невідкореної свободи творчого духу. У літера-

З другом **Євсебієм Фрасинюком**

турному доробку **Михайла Михайлюка** кінь – це лейтмотив непоборної духовної сили долати простір і час творчого слова.

З професором **Володимиром Антофійчуком**

Стан здичавілості слів болісно впливає на творчий порив поета: **«Тепер отам – / Лиш ідоли / Вишкірені і кам'яні, / Голублені долонями вітрів. / А слів / Гарячих і солоних / Довкіль – / Нестримний зорепад»**. Від біблійного до сьогоднішнього часу ідоли – це неживі вироби або й живі істоти без істинних людських ознак: вони не сміються/радіють, а вишкіряються, не голублені ближніми, а долонями вітрів-часів; їхні слова не щирі, правдиві, а гарячі для поклонників та солоні для інакодумців.

Але творча впертість ліричного «я» плідно допомагала письменникові **Михайлові Михайлюку**, бо вів його цією страдницькою дорогою не намір створити загальноновизнаний літературний шедевр, а боротьба за живе, творче, вільне, постійно воскресаюче слово: **«Тамуючи до них / Ненависть і любов, / Виношу їх на п'єдестал...»**. У своїй битві поет обирає слушну стратегію. Застосовує метод запобігання проникненню слів-ідолів у літературу, наводячи конкретні приклади; тексти аналізує з ненавистю і любов'ю, тобто вірно, виявляючи свої особливі здібності літературного критика (див.: **«Наші весни»**, Бухарест, 1972; **«Слово про слово: Думки про українську поезію»**, Бухарест, 1983).

У романтичній картині, в ролі шляхетного борця за правду красного слова, поет вирушає у прямий двобій: **«Як ніч настане, / Напнута на рогах зірок, / А чоловіки пестять / Своїх або чужих жінок, / Тоді я приручаю / Здичавілі слова. / Виловлюю слова / Гарячі і солоні, / Виловлюю та заздрю предкам...»**. Картина створена поєднанням небесної та земно-людської таємниці безупинного життя-буття, блаженство якого засекречене в таїнах увічнення роду. Але справжнього борця не заманить навіть і подібна екстаза. Він поборює в собі найпотужніші життєві пориви, жертвує ними і відповідає на творчий заклик. Часто падає, але постійно підводиться і продовжує творчу битву. Як це відповідає Шевченковому заклику: **«Борітеся — поборете! / Вам Бог помагає! / За вас правда, за вас слава / І воля святая...»**.

Михайло Михайлюк продовжував виловлювати слова-ідоли, хоч і випробовувала його невпевненість митця щодо остаточної перемоги. Це він робив до 1 жовтня поточного року – дня його народження – символічний збіг!..

Велич його як невтомного борця-митця полягає в тому, що він долав і жертвував, підкорював і страждав, бо творчі слова, як дикі коні, дозволяють осідлати їх тільки покликаним...

*

Дорогий друже, вельмишановний ювіляре!
Прошу додати мене до кола тих друзів,
які щиро шанують та цінують тебе,
які щиро бажають тобі міцного здоров'я,
життєвої насолоди, творчого натхнення
і «На многії, щасливі літа!».

З особливою повагою,

Євсебій ФРАСИНЮК

СТІЙКІСТЬ НАЦІЇ, ЩО ТВОРИТЬ ВАЖКУ ІСТОРІЮ

(присвячено 35-ій річниці Незалежності України)

24 серпня Україна відзначала 35-річницю проголошення Незалежності. 35 років у масштабі історії – лише мить. Проте для українського народу це тридцять п'ять років надзвичайно насиченого історичного досвіду, упродовж яких незалежність перестала бути лише політико-правовим актом і перетворилася на усвідомлену суспільну цінність, на фундамент національної ідентичності та на право самостійно визначати власне майбутнє.

Сьогодні українська незалежність має особливий історичний зміст. Вона вимірюється не тільки кордонами держави, діяльністю її інституцій чи міжнародним визначенням. Її справжня сутність виявляється у здатності народу зберігати себе, свою культуру, мову, пам'ять, людську гідність і державність у найтяжчих обставинах. Саме тому 35-та річниця Незалежності України – це не тільки ювілейна дата. Це привід осмислити феномен української стійкості, сміливості та незламності, який став однією з визначальних рис новітньої української історії.

Так склалося, що українці здавна боронили свої права та свободи, повсякчас стикаючись із зовнішнім опором та внутрішніми незгодами. У цій боротьбі народилася і загартувалася єдина нація сміливих та щирих людей, які пишаються своєю Батьківщиною і служать їй вірою та правдою. З першого дня війни, розв'язаною російською агресією 24 лютого 2022 року, Україна веде справедливую війну за свою незалежність і право існування вільної держави. Вже чотири роки поспіль відбуваються найстрашніші випробування для всього українського народу, в яких виявились найважливіші якості української нації: неймовірна стійкість та незламність духу, нереальна мужність та героїзм. Українці довели всьому світу, що військова боротьба ведеться не лише заради територіальної цілісності України, а й ще за збереження української ідентичності та демократичних цінностей.

Звертаючись до історії, саме у липні 1990 року депутати Верховної Ради Української РСР ухвалили Декларацію про державний суверенітет. Вона проголошувала право України безпосередньо створювати відносини з іншими державами, укладати з ними договори, обмінюватися дипломатичними, консульськими та торговельними представництвами. Декларація визнавала самостійність ще радянської республіки у питаннях науки, освіти, культурного і духовного розвитку української нації. А 24 серпня 1991 року на позачерговій сесії Верховної Ради України 346 депутатів проголосували за ухвалення Акту проголошення Незалежності України. Цей історичний документ увінчав тисячолітні прагнення українського народу і офіційно проголосив створення самостійної, суверенної Української держави.

Новітній історії України вже виповнилося 35 років. Це молодий вік, але ми маємо багатовіковий літопис, переданий від діда до батька, від батька до сина. Українська жага до волі та незалежності пройшла скрізь віки й створила той фундамент, на якому ми міцно стоїмо. Кожен із нас отримав свободу, яка є нашою спадщиною та здобутком, тому Незалежність вже у нашій ДНК!

Українська Незалежність – це символ єдності нашого суспільства, що дозволяє зберегти і примножити національні цінності й традиції, накопичені старшими поколіннями заради світлого майбуття. Це свідомо й невтомно щоденна праця кожного українця на благо Української держави, спрямована на захист демократичних цінностей і громадянських свобод. Це прагнення до миру й процвітання Української держави як повноправного учасника європейської спільноти народів, а також визначення найвищої цінності людини та громадянина в цій державі. Це стало початком нового етапу розвитку демократичної сучасної Української держави.

Незалежність України – запорука вільного розвитку держав і народів Європи та головна перешкода для російського імперіалізму, який намагається політично, економічно й духовно знищити Україну. Нині в умовах російської агресії ми продовжуємо боротьбу за власну свободу й незалежність зі зброєю в руках. Війна в Україні триває вже п'ятий рік і вага Незалежності з кожним днем усвідомлюється особливо гостро – російський агресор знову і знову намагається нас знищити, а ми знову і знову чинимо опір. Кожного дня на лінії фронту Незалежність виборюється кров'ю й потом хлопців і дівчат ЗСУ, які з любов'ю та повагою, гордістю та відповідальністю ставляться до своєї країни та героїчно віддають за неї своє життя. Ми розуміємо, що Незалежність сьогодні оплачується дуже дорогою ціною – життями наших захисників, тому у цей день ми перш за все згадуємо про

полеглих українських Героїв і ставимося до них з великою пошаною, вдячністю і вічною пам'яттю.

Україна продемонструвала світу, що відбулася як держава, що здатна утверджувати демократичні європейські цінності, відстоювати свободу й гідність, захищати свій суверенітет і територіальну цілісність. За період повномасштабного російського вторгнення українці у різних країнах світу довели, що День Незалежності – це національне свято вільної країни, з генетичною пам'яттю, у якій насамперед поважають і зберігають її ідентичність, культуру, мову, духовну єдність та національні традиції.

21 серпня, Тіміська філія СУР організувала у Будинку Культури українців захід, присвячений національному святу України – Дню Незалежності. Захід зібрав представників місцевих державних установ та місцевого громадянського суспільства,

а також представники освітньої та культурної спільноти: Ліліана Онец, заступниця префекта повіту Тіміш; Лумініца Цундреа, повітова радниця та член Комісії з питань охорони здоров'я та соціального захисту Тіміської Повітової Ради; Франциск Галас, генеральний шкільний інспектор Тіміської Повітової Шкільної Інспекції; Кодруца Томеску, інспектор з питань мистецтва в Тіміській Повітій Шкільній Інспекції; Камелія Ніцу Фреціле, представниця

УВ БК ООН та ООН; Лавінія Сіміон, старший радник у Відділі культури Мерії міста Тімішоара; Лаура Йонела Беленджан, директорка Центру інклюзивної освіти **Костянтин** «Константин Пуфан»; Микола Бензар, директор Середньої школи Штюка; Штефанія Вела, представниця чеської громади; Лариса Нечаєва, професор Національного університету м.Одеса, представниця української громади, а також священник Крістіан Попович, настоятель Української православної церкви в Тімішоарі.

Захід розпочався з виконанням державних гімнів Румунії та України, а також гімну Європи, після чого була оголошена хвилина мовчання в пам'яті про тих, хто пожертвував своїм життям заради захисту України. Цю урочисту хвилину доповнила молитва, яку прочитав священник Крістіан Попович.

Центральним моментом заходу став «круглий стіл», модератором якого була Марія Сабо-Кондрей, голова Тіміської філії СУР. Модератор здійснювала діалог між гостями та забезпечувала переклад на румунську та українську мови. Від керівництва Тіміської філії СУР також взяли участь перші заступники голови Міхаєла Бумбук та Василь Дрозд.

Темами, що обговорювалися під час «круглого столу», були: «Україна сьогодні: Незалежність, захищена жертвою», «Міжнародна підтримка та погляд громади», «Голос українських біженців», «Віра, солідарність та громада», а також «Румунія та Тіміш – солідарність, втілена в життя. Погляд державних органів», «Соціальна підтримка та інтеграція біженців», «Українські діти: освіта як форма інтеграції. Прямий досвід шкіл».

Обговорення в рамках «круглого столу» підкреслили важливість Дня Незалежності для української громади та стали нагодою для підтвердження співпраці між Тіміською філією СУР та місцевими установами. Кожен із присутніх представників передавав слова підтримки Україні та наголошував на плідній співпраці з Тіміською філією СУР, а також на його внеску у збереження та популяризацію української мови, традицій, культури та національної ідентичності. Після офіційної частини заходу відбулася мистецька програма, присвячена до Дня Незалежності України.

Тридцять п'ять років Незалежності – це завершення певного історичного етапу, але водночас і початок нового. Незалежність України живе в історичній пам'яті, яку не дозволяємо стерти; у культурі, яку передаємо дітям; у праві говорити власним голосом; у здатності самостійно визначати своє майбутнє. Кожного дня Україна вистоє завдяки тому, що Незалежність для мільйонів людей стала не абстрактним політичним поняттям, а особистою цінністю. Українська стійкість являє собою суспільний феномен. Стійкість – це не відсутність страху, болю чи втрат. Навпаки, справжня стійкість проявляється тоді, коли суспільство переживає надзвичайні випробування, але не втрачає здатності діяти, мислити, допомагати одне одному та бачити майбутнє. І в цьому – один із найважливіших здобутків тридцяти п'яти років української державності. 35 років – це не межа. Це доказ того, що українська незалежність має не лише минуле, а й майбутнє. Майбутнє, яке твориться сьогодні – мужністю захисників, працею громадян, силою культури, відповідальністю суспільства і незламною волею народу залишатися господарем власної історії.

Лариса НЕЧАЄВА
професор Національного університету
м. Одеса, Україна

Помер отець Іван Піцура, колишній генеральний вікарій Українського православного вікаріату Румунії

З глибоким сумом Союз українців Румунії повідомляє, що 11 вересня 2026 року відійшов у вічність отець ІВАН ПІЦУРА, який обіймав посаду генерального вікарія Українського православного вікаріату Румунії з 1990 по 2021 рік. Протягом трьох десятиліть він ніс це відповідальне служіння, сприяючи зміцненню релігійного життя в українських православних громадах Румунії.

Отець Іван Піцура був визначною постаттю в релігійному та громадському житті українців Румунії, а також активним членом Союзу українців Румунії від самого заснування організації. Він входив до складу Ради СУР у період становлення Союзу та тричі обирався на посаду першого заступника голови Ради – під час перших трьох конгресів СУР.

Завдяки своїй діяльності як у межах СУР, так і в структурах Вікаріату, отець Іван Піцура зробив вагомий внесок в інституційний розвиток і консолідацію української спільноти в Румунії після 1990 року.

Для Союзу українців Румунії його відхід у вічність – це втрата близького друга й надійного партнера, який разом з українською громадою брав участь у численних заходах і важливих подіях, організованих СУР. Його присутність уособлювала тісну співпрацю

між Союзом українців Румунії та Українським православним вікаріатом Румунії – партнерство, що сприяло плеканню й утвердженню духовних і культурних цінностей, а також збереженню української ідентичності.

Отець Іван Піцура також залишив глибокий слід у культурній та публіцистичній діяльності. Він опублікував численні статті в українських виданнях Союзу українців Румунії, зокрема в газетах «Вільне слово» та «Український вісник», в останньому – започаткував і вів релігійну рубрику «Голос Церкви».

Значну частину свого життя отець Іван присвятив служінню українській громаді Марамурешу. З 1974 року він був священником Української православної парафії в Рускові, де ніс пастирське служіння майже п'ять десятиліть – до завершення своєї діяльності у 2021 році.

Як генеральний вікарій, він відповідав за координацію релігійного життя українських православних громад у Румунії та сприяв розвитку й зміцненню українських парафій. За час його служіння було засновано три українські монастирі та десять нових парафій, збудовано сімнадцять нових церков і дванадцять парафіяльних будинків, а також три

чернечі осередки для монастирів у складі Вікаріату.

Для Союзу українців Румунії кончина отця Івана Піцури – це втрата людини, яка присвятила своє життя вірі, українській громаді, збереженню традицій і духовній спадкоємності поколінь вірян.

У ці хвилини глибокого смутку Союз українців Румунії висловлює щирі співчуття родині покійного, його близьким, громаді села Рускова, а також усім, хто знав і шанував його.

Нехай Господь дарує йому вічний спокій і світло!

Освячення нової фрески храму з нагоди 100-річчя від спорудження української православної церкви в Лузі над Тисою

Голова Союзу українців Румунії, депутат Микола-Мирослав Петрецький, 11 жовтня взяв участь у важливій події для української громади в Лузі над Тисою – відзначенні престольного свята української православної церкви Покрови Пресвятої Богородиці та освяченні нової фрески храму з нагоди 100-річчя від часу його спорудження.

Для Миколи-Мирослава Петрецького ця подія мала особливе особисте значення, адже Луг над Тисою є одним із місць його дитинства, де розташоване родинне гніздо його дідуся й бабусі. На запрошення настоятеля храму отця Ярослава Клемковича він долучився до святкування разом із місцевими вірянами.

Чин освячення ікони очолив Преосвященний отець Варлаам Плоєштянський, патріар-

ший вікарій Румунської православної церкви, у співслужінні українських і румунських священників, з благословення його Блаженства Отця Даниїла, Патріарха Румунської Православної Церкви.

Нова ікона стала окрасою храму та символом віри, побожності й жертвовності багатьох поколінь, які протягом століття дбали про збереження та оздоблення цієї святині.

Микола-Мирослав Петрецький наголосив на важливій ролі церкви у збереженні спадкоємності та єдності української громади. За його словами, храм є місцем духовного спокою, збереження рідної мови й віри, а також передачі молодим поколінням духовних цінностей і національної ідентичності.

Голова СУР висловив подяку настоятелю Ярославу Клемковичу за запрошення та постійну участь у житті парафії. Він відзначив, що діяльність священника важлива не лише для духовного наставництва вірян, а й для збереження та передачі української мови й культури.

Микола-Мирослав Петрецький запевнив настоятеля у своїй підтримці та підтримці Союзу українців Румунії, наголосивши на готовності й надалі сприяти продовженню цієї важливої для української громади місії.

У святковому заході також взяли участь заступник голови Союзу українців Румунії Іван Рекало, голова Марамуреської філії СУР Мирослав Петрецький, радники Фабіан Попович та Даріус Колопельник, помічники менеджера Андрей Мирза та Космін Русняк, а також Дорін Гербіл, член правління місцевої організації СУР у Сірету-Мармаціей.

Джерело: www.uur.ro

Культурна діяльність СУР

КОНЦЕРТ РЕЛІГІЙНИХ ПІСЕНЬ У СЕЛІ ЖУПА

20 вересня місцева організація СУР у селі Жупа Караш-Северінського повіту організувала захід «Концерт релігійних пісень», який відбувся у місцевому Будинку культури як нагода для зустрічі навколо віри, традицій та релігійних пісень. Захід відкрив голова місцевої організації СУР Василь Цімбота, який виголосив вітальну промову перед присутніми. Далі прозвучало звернення Данієля Басараби, голови Караш-Северінської філії СУР, який високо оцінив участь організаторів та учасників у збереженні традицій і духовних цінностей громади. «Такі зустрічі», – передавав Данієль Басараба, – «є нагодою для радості, спілкування та збереження наших духовних і культурних цінностей. Релігійна пісня зближує нас, об'єд-

нує та нагадує про важливість віри й традицій, які ми зобов'язані передавати наступним поколінням. Я вітаю всіх, хто зробив можливим цей захід, і дякую всім, хто відгукнувся на наше запрошення».

Художня програма об'єднала колективи та вокальні групи, які виконали перед публікою релігійні та традиційні пісні у репертуарі, що зберігає зв'язок між вірою, культурою та пам'яттю громади.

На сцені виступили колектив «Зелений Листок» із Селбеджелу-Ноу, хор «Голос українців» та колектив «Червона Ружа» із Корнуцела. Окрім художньої програми, зустріч у селі Жупа стала для громади місцем спілкування та діалогу, де релігійна пісня стала природним способом збереження та передавання цінностей, що є частиною ідентичності громади.

Союз українців Румунії та його місцеві організації підтримують заходи, завдяки яким традиції, віра та культура українських громад залишаються присутніми в місцевому житті та можуть передаватися далі, від одного покоління до іншого.

ІХ-ий КОНЦЕРТ УКРАЇНСЬКОЇ ДУХОВНОЇ МУЗИКИ

20 вересня Арадська філія Союзу українців Румунії організувала у Будинку культури громади Тирнова ІХ Концерт української духовної музики – захід, присвячений вірі, громаді та збереженню українських духовних і культурних традицій.

Цей концерт, який з роками став важливою подією громадського життя в Арадському повіті, і цього разу зібрав вокальні колективи, духові оркестри, ансамблі та молодих виконавців у рамках програми, що висвітлювала українську духовну музику та традиції, які передаються з покоління в покоління.

У заході взяли участь Емілія Ігнішка, голова громади Тирнова, Соріна Пашка, директорка школи Тирнова, а також місцеві радники СУР громади Тирнова Іван Мікулайчук та Василь Хащар. Від імені Тіміської філії СУР була присутня Мар'яна Кубаш, голова місцевої організації села Петроаса-Маре.

Атмосфера концерту була урочистою, але водночас дружньою та спільнотною, що дало учасникам і глядачам можливість зібратися разом навколо спільних цінностей. Завдяки представленому репертуару та різноманітності учасників захід підкреслив зв'язок

між вірою, музикою, ідентичністю та життям української громади.

На завершення заходу Дмитро Стулянек, тимчасовий виконувач обов'язків голови Арадської філії СУР, передав подяку керівництву Союзу українців Румунії за

надану підтримку, а також українській громаді за залученість та участь у цьому заході. Подяку було висловлено всім групам, ансамблям, духовим оркестрам, координаторам, молоді та дітям, які долучилися до проведення ІХ концерту.

Програма ІХ концерту об'єднала учасників із різних населених пунктів та організацій української громади. На сцену вийшли:

- Ансамбль «Веселка» місцевої організації СУР у Вінзі, керівник – Оксана Габор
- Ансамбль «Весела квітка» місцевої організації СУР у Недабі, керівник – Юльча Шербан
- Ансамбль «Надія» місцевих організацій СУР у Дуді та Тирнові, керівник – Анна Ганціг
- Духовий оркестр П'ятдесятницької церкви «Бетлеєм» у Медераті під керівництвом Деніса Тоадера
- Духовий оркестр П'ятдесятницької церкви у Шикулі під керівництвом Родіки Бутар
- Молодіжна група П'ятдесятницької церкви у Петроаса-Маре під керівництвом Лідії Лабіч
- Абігайль Мікулайчук, Амая Мікулайчук та Іван Мікулайчук
- Соріна Магурян та Сорана Магурян
- Марія Ігнішка

Завдяки своїй безперервності концерт української релігійної музики в Тирнові залишається простором, де зустрічаються віра та культура, а традиції української громади не лише зберігаються, а й передаються далі – через людей та покоління.

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА – ЧАСТИНА РІЗНОМАНІТТЯ, ЩО ВІДЗНАЧАЄТЬСЯ НА ФЕСТИВАЛІ «MULTICULTIM» У ТІМІШОАРІ

2 жовтня в місті на березі річки Бега відбувся XIV Фестиваль етнічних спільнот «MulticulTim» – захід, присвячений культурному різноманіттю та просуванню традицій етнічних спільнот Тімішу. Подія зібрала представників української, болгарської, сербської, чеської, угорської, німецької та ромської етнічних спільнот, які представили публіці традиційні костюми, танці, музику та, що не менш важливо, характерні елементи культурної спадщини.

Як представник української громади регіону, на заході Тіміська філія Союзу українців Румунії була представлена Марією Сабо-Кондрей, головою філії, Міхаєлою Бумбук, першою заступницею голови, Ліліаною Цімботою, координаторкою офісу, Наомі Кіфою, секретаркою, та Ніколетою Грінь, помічницею керівника. До них приєдналися Аделіна Тома-Грездак, заступниця голови місцевої організації в Лугожі, а також члени організації СУР у Тімішоарі, що сприяло представленню української громади повіту на цьому заході.

У рамках Фестивалю етнічних спільнот представниці Тіміської філії СУР організували творчу майстер-

ню для дітей із Центру соціальних послуг «Кунц» у Тімішоарі. Під час майстерні діти мали нагоду відкрити для себе деякі елементи української культури через практичні та творчі заняття, навчаючись виготовляти українські віночки та магніти на холодильник. Захід координувала Надія Кирилюк з України разом із представницями Тіміської філії, які також взяли участь у художній програмі фестивалю «MulticulTim». Діти з великим ентузіазмом долучилися до підготовлених занять, працювали уважно та творчо, а наприкінці кожна дитина забрала із собою власні вироби, створені у майстерні.

Ще з першого фестивалю програма «MulticulTim» включала парад традиційних костюмів, а цього року парад пройшов за маршрутом: Площа Об'єднання – Площа Свободи – Площа Перемоги – Площа Свободи, після чого в центрі міста відбувся виступ етнічних спільнот. Перед початком художньої програми представники етнічних спільнот, що брали участь у заході,

виголосили кілька слів рідною мовою та подякували організаторам за ініціативу об'єднати в межах одного заходу етнічні спільноти Тіміша.

З цієї нагоди голова Тіміської філії СУР Марія Сабо-Кондрей підкреслила, що ці заходи відбуваються в правовій державі, де етнічні меншини користуються повагою, а збереження та просування мови, традицій і культури кожної громади є важливим елементом культурного та соціального життя. У цьому контексті різноманітність може стати фактором зближення та єдності між людьми, а такі зустрічі сприяють кращому взаєморозумінню та взаємній повазі.

У рамках мистецьких заходів на сцені виступили від імені СУР ансамбль «Золоті друзі» з українськими танцями, а також молода Дарія Біліч зі Штюки, яка зіграла на скрипці. Виступ ансамблю зі Штюки, який координує вчителька та хореографка Аліна Перча, продемонстрував глядачам красу народного вбрання, танців та українських традицій, сприяючи популяризації української культури в мультикультурному середовищі Тімішоари.

Фестиваль етнічних спільнот «MulticulTim» був організований мерією міста Тімішоара через Будинку культури міста Тімішоара спільно з представниками етнічних спільнот з Тімішоари, об'єднавши в одному заході традиції, музику, танці та народний одяг спільнот, які є частиною культурного життя цього регіону.

«ЧОРНЕ МОРЕ НАС ОБ'ЄДНУЄ» – БАГАТОНАЦІОНАЛЬНИЙ ФОЛЬКЛОРНИЙ КОНЦЕРТ У КОНСТАНЦІ

3 жовтня представництво СУР у Констанці організувало публічний захід «Чорне море нас об'єднує. Багатонаціональне фольклорне шоу». Захід відбувся у місцевому офісі СУР і був організований для української громади, спільноти українських біженців, а також інших місцевих етнічних меншин. Метою заходу було просування української культури, з особливим акцентом на народній пісні, та створення простору для взаємодії зустрічей між спільнотами, які

(Продовження на 11 стор.)

Джерело: www.uur.ro

Степан Трайста посів перше місце на міжнародному конкурсі «Україна в серці. Майбутнє України в Європі»

Союз українців Румунії щиро вітає **СТЕПАНА ТРАЙСТУ**, помічника менеджера в центральному офісі СУР, зі здобуттям першого місця на Міжнародному конкурсі української молоді Європи «Україна в серці. Майбутнє України в Європі».

Цей результат є визнанням його бачення майбутнього України та залучення молоді до підтримки української спільноти, культури та цінностей у Європі.

СУР також вітає інших переможців конкурсу: *Анастасію Попелу* (Велика Британія) – II місце та *Анну Шевчук* (Словаччина) – III місце.

Конкурс відбувся з 24 липня по 21 серпня 2026 року в рамках відзначення 35-ї річниці відновлення незалежності України. Організатори запросили українську молодь поділитися своїм баченням майбутнього країни та розповісти про власний досвід підтримки України.

Конкурс був спрямований на молодих українців та осіб українського походження віком від 18 до 35 років, які проживають у європейських країнах, за винятком росії та Білорусі. Участь передбачала написання есе українською мовою та створення відеоматеріалу, що містив би повідомлення українською мовою про

волонтерство, громадянську активність, молодіжні ініціативи, популяризацію української культури або власне бачення майбутнього України.

Учасники мали змогу обговорити одну з п'яти тем, запропонованих організаторами, зокрема «Майбутнє України після Перемоги», «Україна та Європа», «Українська ідентичність за кордоном», «Роль молоді у відбудові», «Власний досвід підтримки України».

Роботи оцінювалися конкурсною комісією за такими критеріями: актуальність теми, змістовність, оригінальність, аргументованість, творчий підхід, практична цінність ідей, якість викладення матеріалу.

Конкурс був організований Молодіжною Радою при Європейському Конгресі Українців та Асоціацією MOST UA-CZ, за підтримки та під патронатом Європейського Конгресу Українців.

Союз українців Румунії вітає усіх учасників, які вирішили висловити через свої ідеї та особистий досвід своє бачення України та її місця в Європі.

Джерело uur.ro

Союз українців Румунії був представлений радником **ФАБІАНОМ ПОПОВИЧЕМ**, 21-24 вересня на «Навчальних курсах для журналістів, редакторів та ведучих щодо боротьби з антисемітизмом, расизмом, ксенофобією та мовою ворожнечі в аудіовізуальних ЗМІ». Захід, організований Департаментом міжетнічних відносин при Генеральному секретаріаті Уряду Румунії, відбувся в місті Сінаї.

У ньому взяли участь представники організацій національних меншин Румунії, а також фахівці редакцій, які висвітлюють питання національних меншин, суспільного телебачення та радіомовлення. Головною метою зустрічі було зміцнення механізмів виявлення, запобігання та протидії мові ворожнечі в публічному просторі та засобах масової інформації, а також обмін передовим досвідом у сфері утвердження толерантності та поваги до різноманіття.

Під час робочих сесій розглядалися питання національного та міжнародного контексту, а також стандарти Ради Європи щодо запобігання та протидії антисемітизму і мові ворожнечі. Окрему увагу було приділено межах свободи вираження поглядів у Румунії та способам захисту інформаційного простору без обмеження основоположних прав і свобод.

Мову ворожнечі розглядали як прояв деструктивної комунікації в мирний час, а також як інстру-

Навчальний курс у Сінаї

мент, що може використовуватися в умовах інформаційної війни. Особливу увагу приділили конкретним формам мови ворожнечі, зокрема спрямованим проти ромів, проявам заперечення або применшення значення Голокосту в публічному просторі, а також питанням виявлення, документування та розслідування злочинів на ґрунті ненависті. У межах дискусій також було представлено практичні підходи

до протидії дискримінації на інституційному рівні.

Змістовність навчальної програми та дискусій забезпечили лектори, експерти й представники провідних профільних інституцій, зокрема: Канцелярії Прем'єр-міністра, Ради Європи, Інституту Омбудсмена, Національної ради з питань телерадіомовлення, Національної ради з боротьби з дискримінацією, Національного інституту дослідження Голокосту в Румунії імені Елі Візеля, Національного агентства у справах ромів, Генерального інспекторату Румунської поліції, Центру вивчення історії євреїв Румунії та Бухарестського університету.

Захід Департаменту міжетнічних відносин є частиною заходів із реалізації «Національної стратегії запобігання та протидії антисемітизму, ксенофобії, радикалізації та мові ворожнечі на 2024–2027 роки». Він засвідчує спільне прагнення сприяти формуванню збалансованого медіасередовища, заснованого на взаємній повазі, інклюзивності та дотриманні демократичних цінностей.

Джерело uur.ro

Культурна діяльність СУР у

(Продовження із 10 стор.)

завдяки своїй історії, традиціям та культурному досвіду сприяють культурному різноманіттю Добруджі.

У заході взяли участь понад 60 осіб: представники української громади, члени сімей місцевої етнічної громади та українські біженці, а також представники інших етнічних меншин міста та повіту Констанца. Окрім української громади, на заході були присутні друзі та партнери з місцевого середовища, зокрема представники німецької та татарської етнічних меншин, керівництво та педагогічний склад української школи «Radiance UA» у Констанці, а також гості з Бухареста.

Подія викликала особливий інтерес. Вона була представлена як «Художній маніфест на честь українського скарбу» – як традиційного одягу, який варто винести на огляд, так і неповторних пісень, що закликають не забувати коріння предків. У центрі події була українська народна артистка Анастасія Єрмакова, яка знайшла прихисток у Констанці, і яка виступила з концертом «На крилах пісні». Глядачі оцінили його як справжнє зізнання у любові до українського фольклору.

На відкритті події Доріна Попеску, секретарка представництва СУР у Констанці, представила програму заходу й подякувала артистці Анастасії Єрмаковій, її технічній команді, а також представникам німецької та татарської громад за участь.

Концерт, що тривав близько двох годин, об'єднав традиційні українські народні пісні, відомі твори з репертуару, патріотичні та ліричні композиції, колискові, а також номери, натхненні народними звичаями. Програма також включала сценки та танці, характерні для української культури.

Одним із найбільш емоційних моментів, стала художня реконструкція традиційного українського весілля, побудована навколо народних пісень, обряду приготувань на реченої та інших звичаїв. Роль на реченої виконала Олена Беляєва, а у виставі дебютували сестри Анна та Дарія Єрмакови.

Глядачі також бурхливими оплесками зустріли виступ ансамблю «Співочі», у складі Ольги Яшиної та Ірини Спіріної, під керівництвом Анастасії Єрмакової.

Після завершення вистави зустріч продовжилася в неформальній атмосфері за традиційним українським столом. Цей момент дав змогу учасникам продовжити спілкування, обговорити музику та традиції, а також зміцнити зв'язки між представниками різних присутніх спільнот.

Завдяки заходу «Чорне море нас об'єднує» представництво СУР у Констанці привернуло увагу громадськості до важливої частини української спадщини та створило умови для її популяризації в багатоетнічному середовищі. У культурному просторі регіону Союз українців Румунії продовжує підтримувати проекти, що сприяють збереженню української мови, традицій та культурної спадщини українського походження.

СЕРГІЙ ДЕМЧУК – МІЖ ВІЙНОЮ ТА ЛІТЕРАТУРОЮ

Сергій Демчук – письменник, редактор і військовослужбовець. Його життя останніх років складається з війни, літератури, редакторської роботи, коротких хвилин тиші та спогадів. Він народився в Білорусі, виріс у Коростені, писав музику, займався карате й боксом, а згодом прийшов до літератури. Сьогодні його книжки народжуються буквально між службою та бойовими виїздами. Ми поговорили з Сергієм про дитинство, діда, письменництво, 24 лютого та життя між фронтом і літературою.

Михайло Гафія Трайста: Сергію, Ви народилися в Білорусі, але дитинство минуло в Коростені. Яким ви були хлопцем?

Сергій Демчук: Школа особливого захоплення в мене не викликала. Мене більше цікавили вулиця і спорт. Я багато часу проводив у спортзалі, займався карате, боксом. Напевно, тоді я взагалі не міг уявити, що колись писатиму книжки. Щоправда, твори в школі мені давалися непогано. А ще батько навчив мене трохи грати на гітарі. У старших класах я почав більше цікавитися музикою, писав власні пісні й співав їх під гітару. Тобто потреба щось придумувати й записувати з'явилася досить рано, просто спочатку це були не оповідання чи романи.

М.Г.Т: А любов до літератури, мабуть, прийшла пізніше?

С.Д.: Так. У дитинстві читання точно не було моїм головним захопленням. Можливо, любов до книжок передалася мені від діда – маминого батька. Він дуже любив літературу і мав хорошу бібліотеку. Я вже значно пізніше зміг оцінити, що це була за бібліотека. На жаль, самого діда на той момент уже не було. Думаю, він би дуже здивувався, якби дізнався, що його онук-шибеник зрештою почав писати книжки.

М.Г.Т: В одній із Ваших книжок – Дванадцять унцій любові – з'явився справжній дідовий щоденник. Як це сталося?

С.Д.: У мене залишився його старий блокнот. Він був зшитий капроною ниткою, а всередині – його рукописні записи, ті самі «каракульки». Я використав їх у романі й певною мірою зробив діда своїм співавтором. Є навіть одна майже містична історія. Якось я приїхав на могилу діда, нахилився, щоб вирвати бур'ян, а коли випростався – добряче вдарився головою об хрест. Можливо, це був такий спосіб нагадати мені про щоденник. За життя мені від діда й так частенько діставалося за те, що я «ліз куди не треба».

М.Г.Т: Ваш шлях до літератури був не зовсім прямим. Ви навчалися на майстра виробничого навчання з ремонту автомобілів. Як із цього вийшов письменник?

С.Д.: Насправді майстра з мене так і не вийшло. За кермом я почав їздити лише в армії, уже під час війни. Там вибору особливо не було: треба – сідаєш і їдеш. А до літератури я прийшов уже в студентські роки. Перше оповідання написав, здається, у 2007-му або 2008 році. Це була історія про канікули в селі, риболовлю, природу. Потім цей текст майже двадцять років пролежав десь на флешці. Я згадав про нього вже під час війни й використав як спогад в одному зі своїх армійських текстів. Виходить, іноді навіть старий, давно забутий текст може дочекатися свого часу.

М.Г.Т: Ваше життя дуже змінилося 24 лютого 2022 року. Яким Ви пам'ятаєте той ранок?

С.Д.: Я прокинувся близько п'ятої ранку і подивився новини. Поганих ще не було, хороших теж. Кішка шаруділа паперами на столі, як завжди в цю пору. Донька щось шепотіла уві сні. Я відкрив кран, щоб кицька напилася, насипав їй корму, запитав у дружини, яка теж уже не спала, о котрій у неї ранкова йога. Потім ліг ще трохи подрімати, але вже не заснув. Пізніше я записав цей ранок у верлібрі. Мені, мабуть, було важливо залишити саме ці дрібниці. Бо в такі моменти життя ще намагається залишатися звичайним, хоча ти вже розумієш, що все змінилося. Того ж

дня ми виїхали на захід України. Згодом дружина, донька і родина сестри поїхали за кордон, а я повернувся до Києва.

М.Г.Т: Після початку повномасштабної війни Ви не залишили літературу. Навпаки – продовжували працювати редактором і писати. Як це було?

С.Д.: Непросто. Перший рік повномасштабної війни я працював шеф-редактором журналу «Країна», а також у пресслужбі Координаційного штабу з питань поводження з військовополоненими. У 2023 році став головним редактором «Українського тижня». Одночасно життя дуже сильно змінювалося і на особистому рівні. Були війна, розлучення, знайомство з Анною, а наприкінці року ми одружилися. Навіть ніч перед нашим розписом була воєнною. Київ знову атакували «шахедами». Ми з Анною спали на матраці в коридорі – точніше, намагалися спати, бо через вибухи заснути було майже неможливо. На 9:30 була запланована церемонія, а о 8-й над будинком ще гудів черговий «шахед». Але ми встигли.

М.Г.Т: Попри все це, Ваші книжки продовжували виходити.

С.Д.: Так. У квітні 2022 року, коли російські війська щойно відійшли від Києва і здавалося, що всім було не до книжок, «Темпора» надрукувала мій роман «Острів Джа».

Потім було перевидання «Тіней на сходах», роман «Зима, яка назавжди з тобою» про Революцію Гідності, а у 2024 році – збірка оповідань «Ціль припинила існування», присвячена людям під час війни. Зараз видавництво готує до друку нову книжку військової прози.

М.Г.Т.: Як сьогодні Ви знаходите час для письменництва? Адже ви самі вже військовослужбовець.

С.Д.: Писати під час війни дуже непросто. Це відбувається уривками – коли випадає вільна хвилина і коли я сам перебуваю в більш-менш спокійному стані. Спочатку це часто просто якісь хаотичні записи, окремі думки, спостереження. А потім, уже згодом, я дивлюся на них і дивуюся, як із цих шматків поступово починає формуватися книжка. Напевно, література зараз для мене – це спосіб зберегти те, що відбувається. Не дати окремим людям, голосам, спогадам просто зникнути.

М.Г.Т: Навесні 2024 року Ви стали до лав Другого інтернаціонального легіону оборони України. Майже два роки провели в армії, працюючи у пресгрупі легіону. Що для Вас означає поєднувати військову службу і літературу?

С.Д.: Це два дуже різні світи, але зараз вони в моєму житті постійно перетинаються. Майже два роки я служив у пресгрупі легіону в зоні бойових дій у Донецькій та Харківській областях. А з 1 січня цього року служу у штурмовому полку «Арей». Ти можеш бути на Харківщині, чути вибухи, а потім через певний час опинитися на літературному фестивалі, де люди слухають українські вірші про цю ж війну. Це дуже різкий контраст.

М.Г.Т.: Ви лише двічі за чотири роки великої війни виїжджали за кордон – на літературні фестивалі в Румунії. Як відчували себе на цих фестивалях?

С.Д.: Я був на фестивалі FILIT в Яссах і на Поетичному фестивалі в Бістріці. Це були дні й ночі поезії, українські автори читали свої тексти про війну. Там була чудова публіка, тепле спілкування, сцена, світло.

А потім ти повертаєшся до реальності, де є вибухи й бойова робота. Мабуть, збагнути цей контраст непросто. Але саме з таких контрастів зараз і складається моє життя.

М.Г.Т.: Якщо подивитися на Ваші книжки, у них багато пам'яті – дитинство, родина, дід, війна. Про що вам сьогодні найважливіше писати?

С.Д.: Напевно, про людей. Про те, що з ними робить війна, як вони змінюються, що намагаються зберегти в собі. У моїх книжках десь залишається дитинство в Коростені, десь – дідова бібліотека і його щоденник, десь – перші вибухи 24 лютого. А десь – просто людина, яка намагається жити далі. Мені здається, що навіть у війні важливо не втрачати звичайне життя, пам'ять про нього. Бо саме з таких маленьких речей воно й складається.

М.Г.Т.: А чого Ви найбільше хочете після перемоги?

С.Д.: Насправді мрія дуже проста: перемоги і нормального життя з родиною – у вільній європейській спільноті. Заради цього все й робиться. І, мабуть, тому в моїх текстах так багато звичайних речей. Кішка, родина, дім, розмова, ранкова йога. Те, що колись здавалося абсолютно буденним, після 24 лютого набуло зовсім іншої ваги.

М.Г.Т.: Бо та сама ранкова йога стала майже символом вашої історії?

С.Д.: Напевно, так. Колись це було просто запитання дружині о п'ятій ранку. А тепер – частина історії про життя, яке одного ранку змінилося назавжди. Можливо, саме в цьому і є сенс літератури – зберігати такі моменти. Навіть найменші. Бо іноді саме вони через роки нагадують, якими ми були і що з нами сталося.

Дякую Сергію Демчуку за відверту розмову, за час, який він знайшов попри службу, і за можливість почути його історію не лише як письменника та редактора, а й як військовослужбовця. Дякую за щирість, за спогади, за роздуми про літературу, війну, родину і те просте життя, до якого сьогодні прагнуть мільйони українців. Бажаю Сергію та його побратимам берегти себе, сил і якнайшвидшої перемоги. А всім нам – того самого нормального життя, про яке він говорить: у вільній Україні, поруч із рідними та без вибухів за вікном.

Записав Михайло-Гафія ТРАЙСТА

Фото автора

Свято в огні світла в Рогожештах: Богоматір, Захисниця та Серце Тромади

ГРОМАДА, ОБ'ЄДНАНА МОЛИТВОЮ ТА УКРАЇНСЬКОЮ ПІСНЕЮ

Село Рогожешти щороку одягає святковий одяг на свято Святої Марії, день, коли весь дух місцевості ко муні Михайлень збирається, щоб вшанувати свою духовну захисницю. Сільське свято, тісно пов'язане з покровителем історичної церкви, присвяченої «Різдву Діви Марії», є не лише моментом глибокої молитви, але й живим символом єдності, традицій та місцевої культурної ідентичності.

У центрі цього великого свята знаходиться архітектурна перлина села Рогожешт: дерев'яна церква, що датується з 1761 р. Побудована з масивних ялицевих балок на місці старого місця поклоніння, охопленого полум'ям, ця церква стала свідком усіх випробувань, які пережила громада протягом століть.

Для місцевих жителів Діва Марія – це не просто ім'я в православному календарі, а жива присутність, духовна мати, яка спостерігала за поколіннями та зберігала єдність громади в моменти кризи.

Специфіка села Рогожешт визначається культурною гармонією, оскільки в ньому проживає важлива та об'єднана українська громада. Тому сільське свято набуває унікальних етнічних нюансів, в яких румунські традиції щедро переплітаються з українськими. Для місцевих жителів свято Різдва Пресвятої Богородиці має глибоке значення: це святкування початку, надії та подяки за плоди землі, зібрані на початку осені. Вони відчують, що Пресвята Богородиця – це жива присутність, духовна мати, яка спостерігала за поколіннями та зберігала єдність громади в моменти кризи.

Для Рогожешт, цей день є найочікуванішим моментом року: вибухом кольору, звуку та емоцій, який об'єднує сім'ї та святкує місцеву ідентичність.

День свята розпочався зі Святої Літургії, під час якої дерев'яна церква стала немісткою. Віряни, одягнені в традиційні сорочки з ретельною вишивкою, переступають поріг святого місця, щоб подякувати Діві Марії за плоди осені та за мир у своєму домі.

Святкової нотки надавав особливої одяг громади: від дітей кількох років до бабусь і дідусів села усі з гордістю носять традиційні сорочки, унікальні для цього населеного пункту, з ретельною геометричною вишивкою та яскравими кольорами, перетворюючи все зібрання на справжній живий музей народного костюма.

Свято Рогожешт робить таким вражаючий надзвичайний культурний симбіоз цього місця. У селі проживає велика та яскрава українська етнічна громада, і це повною мірою відображається в динаміці святкування.

Після релігійної служби урочиста атмосфера змінилася незабутнім святом громади. Яскраві ритми духового оркестру, особливо чуйні інтерпретації

українських пісень та народні танцювальні сюїти захопили публіку. Мистецькі моменти підкреслили місцеві таланти та продемонстрували, що традиції не лише живуть у Рогожештах, а й передаються з зараз-

ливою пристрастю новим поколінням. Потім культурне свято перемістилося до приміщення філії Союзу українців Румунії у Ботошанах. Після релігійного благословення священника села Рогожешти з промовою виступив голова Ботошанської філії СУР Віктор Семчук, який звернувся до мешканців села із закликом відродити старі традиції села.

За пропозицією голови філії, слово взяли мер та директор школи комуни Киндешть, а також нижчепідписаний, який наголосив на особливо добрих стосунках, встановлених між двома філіями протягом понад 18 років співпраці, та підтвердив відкритість до співпраці в майбутньому для досягнення спільних цілей.

Солістки Деніса Антіка та Деніса Аніцулесей з особливою чутливістю виконали державні гімни Румунії та України. Цей символічний момент відображає повну гармонію, в якій живуть дві культури на цих землях.

Наступна концертна програма була справді королівською, підкреслюючи видатні таланти молоді гро-

мади. Інструментальна секція принесла моменти віртуозності, які зустріли оплесками на відкритій сцені: Рареш Майовський вразив публіку своєю грою на трубі, майстерно виконавши проникливі мелодії «Ciobănaș cu trei sute de oi» та «Bădiță cu sumănel». Міріам Майовська забезпечила акомпанемент та моменти гармонії на цифровому органі, продемонструвавши особливий музичний талант.

Емоції продовжилися завдяки золотим голосам вокальних солістів, які представили публіці твори з місцевого фольклору та тематичні композиції. На сцені взяли участь: Алесь Кирчану, Паула Чорнодоля, Косміна Попович, Андрея Поенаріу.

Мистецтво декламованого слова також було на почесному місці, а чутливість поезії з великою відданістю передали маленькі декламаторки Антонія та Софія Ністор, чий моменти торкнулися безпосередньо серцець присутніх.

Свято завершилося в атмосфері загального ентузіазму колажем українських народних танців, представленим у винятковій інтерпретації гурту філії «Весна». Бадьорий ритм, традиційні вигуки та уśmieшки танцюристів підняли глядачів на ноги, закріпивши незабутній день святкування.

Свято в селі Рогожешти ще раз продемонструвало, що дух громади залишається живим завдяки повазі до коріння, радості бути разом та здатності перетворити день святкування на пам'ятне шоу місцевої культури та ідентичності. Повагу до цінностей місця підтвердила присутність представників органів місцевої влади які хотіли бути поруч з місцевими жителями в цей особливий день – мера та заступника мера комуни Киндешти, їхня присутність підкреслила важливість збереження культурної ідентичності серед молодого покоління.

ПРИМІТКА: Рогожешти також відомі збереженням рідкісних ремесел, зокрема писанкірством, елементами, що визначають буковинську душу цього прикордонного регіону. З нагоди свята села гостинність місцевих жителів досягає найвищого рівня. Кожна родина відчиняє свої двері для родичів, друзів та гостей, які приїжджають зблизька та здалеку. Святкові столи повні традиційних страв, характерних для цього регіону, перетворюючи християнське свято на свято примирення та радості спільного перебування. Свято села Рогожешти рік за роком залишається живим доказом того, що коріння віри та поваги до предків можуть подолати час, зберігаючи недоторканою ідентичність місця, благословенного його захисницею, Пресвятою Дівою Марією.

Віктор ГРИГОРЧУК
Заступник голови Яської філії СУР
фото автора

«Зустріч із синами села та українські кулінарні традиції» у Кричунові

Захід «Зустріч із синами села та українські кулінарні традиції» це тепле та душевне культурно-громадське свято єднання місцевої громади, вихідців із села, а також гостей із сусідніх сіл та з-за кордону, яке організовує Марамурська філія СУРу.

Метою заходу є збереження та популяризація українських пісень і танців, традицій, звичаїв, народного одягу та традиційних страв, вшанування культурної спадщини, виховання молодого покоління у дусі поваги до свого коріння та об'єднання українців. Захід включає святкові дійства, концерти, презентацію та дегустацію українських місцевих страв.

Так, 20 вересня Марамурська філія Союзу українців Румунії разом із місцевими організаціями СУР у Лузі-над-Тисою, Великому Бичкові, Кричунові та Тисі провела у Кричунові культурний захід «Зустріч із синами села та кулінарні традиції українців» у теплій атмосфері зі співами, танцями та смачними стравами. У заході крім жителів села Кричунів та сусідніх українських сіл взяли участь художні колективи місцевих марамурських організацій, Сучавської філії СУРу, представники СУРу, також гості з України та Республіки Молдова, що створило умови для зміцнення зв'язків між українськими громадами на обох

берегах Тиси та між трьома країнами-учасницями.

Деталі про перебіг заходу «Зустріч із синами села та українські кулінарні традиції» подає вчителька-пенсіонерка Анна Самбор, голова сурівської організації в Лузі-над-Тисою: «20 вересня цього року у нашій комуні відбулося свято «Зустріч із синами села та кулінарні традиції українців». Це свято – наше традиційне лужанське, але цього року Марамурська філія вирішила зробити його масштабнішим і дати змогу жителям сіл нашої комуні: Тиса, Бичків, Луг-над-Тисою та Кричунів – зустрітися та поспілкуватися між собою. На свято були запрошені і українці-побратими з України та Республіки Молдови. Свято відбулося у Кричунові, тому що Кричунів – найбільше українське село в комуні, і там організація СУРу має своє приміщення. Цього сонячного осіннього дня до Кричунова завітало багато людей, подвір'я СУРу наповнилося. Нас гостинно

зустріли з хлібом і сіллю, лунала музика. Свято відкрила голова місцевої організації Оля Брумар, пролунали гімни Румунії, України та Республіки Молдови. Потім з вітальним словом виступив депутат і голова СУРу Микола-Мирослав Петрецький, який привітав присутніх, підкреслив роль і значення таких заходів, а саме: збереження, обмін досвідом і традиціями, їх поширення, виховання молодого покоління у дусі поваги до свого рідного. Слово брали й інші запрошені, зокрема представники Республіки Молдови та України, голова Марамурської філії та я».

«Для Союзу українців Румунії підтримка таких ініціатив є важливим напрямком діяльності, зокрема через зміцнення двосторонніх та тристоронніх відносин у цьому форматі, а також через обмін досвідом, набутим у Румунії, на підтримку європейського шляху України та Республіки Молдова», – сказав голова СУРу Микола-Мирослав Петрецький у своєму виступі на відкритті заходу. Він наголосив на тому, що румунська держава постійно визнається прикладом передової практики у сфері дотримання прав національних меншин. «Важливо, однак, усвідомити, що саме від нас залежить, як ми вирішимо використовувати ці інструменти, які нам надаються, а такі події, як та, що відбулася у Кричунові, дають нам ідеальну платформу для того, щоб підкреслити цінність цього багатства нашої ідентичності», – додав Микола-Мирослав Петрецький. Також він висловив радість з того приводу, що на заході було присутнє не лише покоління, яке боролось за збереження української мови, а, насамперед, молоде покоління, яке з гордістю переймає цю естафету.

Христина ШТИРБЕЦЬ
Всесвітня служба радіо Румунія
фото: uir.ro

(Продовження на 16 стор.)

13 вересня голова Союзу українців Румунії, депутат Микола-Мирослав Петрецький взяв участь у заході «Від Марамуреша до Штюки». Захід присвячений українській громаді цього населеного пункту.

На запрошення професора Миколи Бензара, колишнього директора гімназійної школи Штюки та ініціатора проекту, започаткованого 11 років тому, Микола-Мирослав Петрецький долучився до заходу, присвяченого історії та культурній спадкоємності української громади, яка переселилася до Банату з Марамуреша.

У заході взяли участь голова Тіміської філії Союзу українців Румунії Марія Сабо-Кондрей, голова Марамурської філії СУР Мирослав Петрецький, члени комітету Тіміської філії, представники місцевих організацій СУР, місцевої влади та представники навчальних закладів.

Перша частина симпозіуму була присвячена презентації професора Миколи Бензара про історію поселення українців у Штюці, демографічний розвиток громади та становлення освіти українською мовою.

У своєму виступі Микола-Мирослав Петрецький наголосив на важливості таких заходів, зазначивши, що аналіз історії та розвитку громади допомагає краще зрозуміти чинники, які сприяють збереженню її мови, культури та національної ідентичності.

За його словами, зустрічі та дискусії, присвячені історії української спільноти в Румунії, мають залишатися невід'ємною частиною життя громад. Вони

дають можливість вивчати досвід попередніх поколінь, краще розуміти пройдений шлях і знаходити нові способи для збереження мови, культури та ідентичності.

Досвід Штюки, за словами голови СУР, демонструє важливість наявності школи, церкви та активної громадської організації для збереження інтересу до рідної мови та культурних цінностей. Водночас найкращих результатів можна досягати там, де існує тісна співпраця між місцевими, повітовими та центральними органами влади, організаціями національних меншин, навчальними закладами та релігійними громадами.

Микола-Мирослав Петрецький також наголосив, що Румунія має законодавчу базу, яка забезпечує захист і підтримку прав національних меншин та є важливим прикладом у цій сфері. Водночас гарантовані законом права мають бути відомими членам громад і активно використовуватися. Саме тому організації національних меншин відіграють важливу роль як посередники між громадами, органами влади та державними установами.

Одним із ключових акцентів виступу стала необхідність інвестувати в молодь та освіту. Голова СУР закликав учителів і батьків приділяти особливу увагу вивченню української мови, зокрема на високому, літературному рівні. Глибоке знання рідної мови сприяє збереженню ідентичності, а водночас може стати професійною перевагою в умовах потреби у фахівцях, які добре володіють українською мовою.

Святкова частина заходу продовжилася в Будинку культури громади, де Микола-Мирослав Петрецький звернувся до присутніх українською мовою. Він наголосив, що розвиток української громади у Штюці є прикладом культурної спадкоємності. Незважаючи на те,

(Продовження на 16 стор.)

«Де хатонька теплесенька, де дитина малесенька Там і будем ночувати і дитину колесати»

**«З родом я зійшлася,
З родом, родиною,
З братом і сестрою...»**

**«У садочку на дубочку
Колихала Марусина сина й дочку...»**

У попередніх випусках видання ми розповідали про родинний обрядовий фольклор, який охоплює чимало цікавих традицій пов'язаних з народженням та вихованням дитини. Цю статтю ми присвячуємо ще одній давній традиції – хрестинам. За основу ми беремо інформацію, записану в наших фольклорних експедиціях від старших людей-респондентів та літературні джерела.

Вченим-дослідникам відомо кілька варіантів обряду хрестин дитини в усіх регіонах України: **народні, церковні та мішані**. До наших днів дійшов саме останній тип, який включає хрещення дитини в церкві та гостину вдома. На відміну від обряду «Родини», до «Хрестин» старанно готуються: запрошують рідню, сусідів, друзів і святкують один або кілька днів. Дитину поспішали хрестити, бо вірили, що як дитя помре нехрещене, душа його не знатиме спокою й літатиме світом доти, доки хтось не дасть їй імені. У минулому найчастіше називали немовля під час хрещення за святцями. Бувало, що бажання батьків збігалося з Днем святого, коли хрестили дитину, як, наприклад, на Катерини, на Миколая, на Івана тощо. Можна було давати ім'я немовляті й за кілька днів до або після цих свят. Цей день ставав Днем ангела. Часто дотримувалися звичаю називати хлопчика на честь дідуся, а дівчинку на честь бабусі.

Окрім рідних в житті дитини важливу роль відіграють **хрещені батьки** або **куми**, яких вибирали заздалегідь з-поміж родичів або товаришів. Місцевою традицією на Півдні Одещини (а ми нагадаємо, що ареалом наших досліджень є прикордонна територія України з Румунією та Молдовою – Південна Одещина, Бесарабія) є обов'язково кумуватися з нанашкою (весільна посаджена жінка, свідок). Хрещених батьків було від однієї пари до кількох, це залежало від достатку сім'ї та національних традицій. Так, наприклад, у молдован прийнято брати п'ять і більше пар, тоді як в українців традиційно бралася одна пара кумів. В нещасних випадках, коли похресники втрачали батьків або одного з них, то їх заступали хрещені, які брали на себе всі батьківські обов'язки. За народним звичаєм, діти називали кумів хрещеними батьком і матір'ю. Похресники дотримувалися звичаю вітати хрещених та бабу-повитуху з Різдом – «несуть вечерю», колядують й щедрують; на Великдень «христосяться» (приносять паску, крашанки). Крім того вони допомагали їм по господарству, працювати на землі, у прибиранні хати й подвір'я до великих свят. Також хрещених часто доглядали при старості саме похресники. В свою чергу куми завжди обдаровують похресників гостинцями та усіляко допомагають.

Повертаючись до самої процесії хрестин, варто нагадати, що це ціла низка обрядодій, певний мікс ритуалів релігійного та дохристиянського походження. В цьому можна пересвідчитися, детально розглянувши цей народний обряд. Усе розпочиналося з хати, де проходять хрестини дитини. За традицією хрещена мати обов'язково приносила **крижмо** (непідрублений довгий шматок натуральної тканини). Як йдуть до церкви хрестити, кум одягає похреснику свій подарований дитячий одяг і сам несе немовля на службу. Перш ніж вирушити до церкви, бабуся передає дитину кумам через поріг і тричі говорить: «*Даю вам не хрищену дитину, принесіть мені хрищену!*». Давнім атрибутом, прямим відгомонам дохристиянського часу, є **кожух**, на якому й передають немовля хрещеним і в ньому несуть до церкви. В одному із сел Бесарабії ми дізналися, що кожух кладуть на поріг, через який передають немовля.

Вже в церкві, коли батюшка дістає немовля з купелі, то кладе його на крижмо хрещений, яка після служби одягає похресника в одяг, подарований нею. Несе додому дитину вже не кум, а кума. На порозі тричі бабі кажуть: «*Взяли в вас не хрищену дитину, а принесли вам хрищену*», – та передають до рук, а під кожух кладуть гроші. До того, як похресника вносять до хати, куми випалюють свічками з церкви хрестики над ліжком дитини, над порогами. Ці свічки батьки бережуть і запалюють за необхідності тоді, коли їхнє чадо хворіє. Цими ж свічками на «годік» випалюють («*рівняють*») хрестик над ліжком, а подекуди спалюють над ними ж перше вистрижене волосся.

Якщо на родини збираються винятково жінки, то на хрестинах бажаними були вже й чоловіки, і діти, й молодь. На початку святкування батьки дарують кумам коштовний подарунок та пару калачів, а усім іншим гостям – більш простенькі

Хрестильні обряди – свято всього роду!

даруночки (хустинку, рушники тощо) і по калачеві, при цьому кажуть: «*Просимо од наших новохрещених та од батьків вам подарунок*». Люди беруть хліб, цілують його і кладуть на тарілочку копійки чи дрібні гроші.

У дослідженому регіоні побутує обряд «*продажу букетика* або *квітки*», які баби дитини виготовляють заздалегідь із живих квітів (подекуди з кольорового паперу). Ближче до завершення хрестин їх підносять на тарілці разом із чаркою вина. Кожен має взяти по квіточці, вмочити її в стакан з вином і побризкати себе і довколишніх, примовляючи: «*Бабушкам, щоб голова не боліла*». Цю квітку встромляють у подарований калач – «*щоб дитина швидше росла*», а за неї кладуть гроші – «*бабам на могорич*». Квітку забирали додому і зберігали, бо вірили, що вона наділена особливими властивостями (може зупинити головний біль, якщо випити узвару з неї; вилікувати дитину, членів родини, худобу). Гості дарують подарунки дитині, частуються, гуляють і розходяться.

Першого дня дитина **приймає купіль** у церкві, а другого – вже вдома. Похресника в купелі із зіллям купають куми, а всі присутні кладуть у водичку гроші. Та найвеселіше обрядодійство другого дня хрестин, яке сповнене імпровізації та дещо схоже на весільний обряд «*катання молодих*», тобто батьків, які одружують або видають заміж останню дитину, – це «**катання бабів**». Їм готують візочок (тачку, повозку, човен на колесах), на сидіння підкладають каміння – «*мостять*», щоб було якомога «зручніше», і катають селом. Везуть бабів до водоймища купати, до шинку, де баби мають купити частування за гроші, які виручили першого дня за квітки. Наша інформаторка 1953 р. н. розповідала: «*Бабів катають! Де яка канава – кидають, їдуть до магазину і кричать: «Бабо, розчитуйся!»*». Усе це відбувається надзвичайно весело і в супроводі музик: гармошки чи баянф і бубна.

Третього дня розбирали посуд і продовжували святкування хрестин, так звані «**тарілки**». Вважалося, якщо гості не прийдуть в цей день, то похрещена дитина не триматиметься двору, буде «*попідхатницею*».

Не можна оминати ще одного обряду першого року життя дитини, назва якому – «**Пострижини**». Існує повір'я, за яким немовля не можна стригти раніше року, бо болітиме голова та не ростиме волосся. Й тому на півдні Одещини обряд пострижин має назву «**годік**». Ця родинна подія, як і хрестини, проходить надзвичайно урочисто за участю кумів, рідних та запрошених. Щодо обрядової частини, то вона пов'язана, головним чином, із сакральним волоссям дитини, яке символічно вистригають «хрестиком», тобто з чотирьох частин голови, в хлопчика стриже хрещений, а в дівчинки – хрещена. При цьому дитину саджають, знову ж таки, на вивернутий кожух або подушечку. Вистрижене волоссячко зберігають «*на пам'ять*» у хустинці чи тканині протягом усього життя за іконою або в скрині. Його ні в якому разі не можна викидати і топтати ногами. Також «на годік» «*визначають ким буде дитина*», тобто її майбутнє заняття: на кожусі (тепер часто й на підносі) розкладають дрібні предмети різного характеру, серед яких дитина обирає те, що їй до вподоби.

Прихід у цей світ немовляти – це чи не найбільше диво, яке супроводжувалося обереговими діями та повір'ями. З плином часу магічний зміст обрядів поступово втрачався, набуваючи розважального характеру. В цьому є певна закономірність, а разом із тим і цілеспрямована пропаганда, яка стирала в нас усе духовне, мовляв, традиції є пережитком минулого. Старші люди добре пам'ятають про антирелігійну пропаганду, свідками якої вони стали, адже будь-які відвідування церковних процесій заборонялися, а то й каралися. Неодноразово нам розповідали про те, як люди таємно вінчалися, хрестили дітей у діючих церквах Бесарабії, а часом їздили і до Молдови. Та в наш час обряд хрестин не обходиться без церковного хрещення дитини.

Що ж до народної частини, то, як і в давнину, у святкуванні приймають участь куми, баби, батьки, гості, використовуються деякі обрядові атрибути (**кожух, крижмо, купіль, квітки, зілля**), обмінюються подарунками тощо. Але є й певні нововведення: замість скромних символічних подарунків з'явилася змога дарувати коштовні, сучасні страви заступили обрядові ритуальні, на заміну давнім іменам дітей стали називати іменами іншомовного походження, народну пісню, яка завжди звучала на всіх святах, витіснила сучасна попмузика. Проте в народній пам'яті ще збереглася інформація, завдяки якій ми збагачуємо одну зі сторінок бесарабської духовної культури, і при тактовному підході до традиційних обрядів і ритуалів, ми можемо їх реконструювати.

Анастасія ЄРМАКОВА,
Магістр Кафедри фольклористики КНУ імені Тараса Шевченка,
дослідниця народної культури Бесарабії, фольклорна співачка

«Зустріч із синами села та українські кулінарні традиції» у Кричуніві

(Продовження із 14 стор.)

Пані Анна Самбор продовжує говорити про презентацію українських традиційних страв та виступи художніх колективів з Румунії, України та Республіки Молдови: «Потім почалася презентація української традиційної кулінарії. Кожному селу виділили окремих стіл, на якому були представлені місцеві традиційні страви. Голови кожної організації представили принесені страви. Як виявилось спільними були наступні: сало (солонина по-нашому), ковбаси, шкварки, пироги з бринзою і картоплею, паляниці, гриби, хліб домашній (чорний, білий і кукурудзяний, сир'янка, кривляки (калачі) та різні солодощі: фанки, тісто з яблуками, фрукти

тощо. Всі ці страви мали дуже великий успіх. Як доказ цього – столи відразу спорожніли. Дуже приємним для нас було оцінювання нашої кулінарної виставки гостями з України, які підкреслили що й кухня нас єднає. Так, Ярослава Корнилюк сказала, що це та сама кухня, хоча, можливо деякі назви відрізняються. Після презентації кулінарії розпочалася художня частина заходу. Виступив колектив учнів Гімназійної школи Луг-над-Тисою, які привітали присутніх. Гурт «Молоді гуцули» з Вишівської Долини представив уривок із звичаю українського весілля. Вокальний гурт «Голос полонини» з Полян виконав кілька рекрутських пісень.

Жіночий вокальний гурт з Верхньої Рівни виконав давні українські пісні. Виступили також гості з Ясіня, що в Україні, – діти, які представили вдалу та високо оцінену програму, пов'язану з вівчарським ремеслом.

Потім виступив жіночий вокальний ансамбль «Тисяночка» з Буштинської школи мистецтв Буштинської громади та солісти. З Республіки Молдови виступив ансамбль «Яблунева гілочка» із села Яблоана. Закінчив програму танцювальний колектив «Червона калина», який представив Сучавську філію СУР. Присутні були зачаровані, жалкували, що свято закінчилося, та запропонували продовжувати такі заходи, які дають змогу спілкуватися між собою й обмінюватися досвідами.»

«Від Марамуреша до Штюки»

(Продовження із 14 стор.)

що українці з Марамуреша оселилися в цій місцевості кілька десятиліть тому, громада зуміла зберегти ключові складові своєї ідентичності – мову, культуру та традиції.

Окрему увагу голова СУР приділив фундаментальній ролі сім'ї у передачі мови та культурних цінностей. За його словами, діти, які володіють кількома мовами, отримують додаткові можливості, а знання української мови слід розглядати не лише як форму культурної спадковості, а й як компетенцію, що може мати практичну цінність у професійному житті. Участь дітей у заходах української громади

Штюки Микола-Мирослав Петрецький назвав важливим показником того, що мова, культура та традиції передаються наступним поколінням.

Він підкреслив, що збереження української ідентичності є спільною відповідальністю сім'ї, школи, церкви, громадських організацій та всіх, хто бере участь у житті громади. Цей процес потребує єдності, інституційної співпраці, відповідального використання прав, гарантованих законодавством, і, насамперед, послідовних інвестицій в освіту та майбутнє молодого покоління.

Микола-Мирослав Петрецький подякував Миколі Бензару за вагомий внесок у започаткування та багаторічну організацію симпозиуму-фестивалю, а

також за тривалу роботу зі збереження історичної пам'яті української громади. Він також привітав делегацію з Полян та Михайла Мачоку з днем народження, а колегам із Тіміської філії, місцевій організації СУР у Штюці та її голові Соріну Лаверу висловив вдячність за діяльність на підтримку громади та внесок у зміцнення її єдності.

У рамках заходу було також вшановано пам'ять священника Івана Піцури, Генерального вікарія Українського православного вікаріату Румунії у 1990–2021 роках. Присутні хвилиною мовчання віддали шану його пам'яті та висловили вдячність за його служіння, багаторічну працю й внесок у життя української громади.

Симпозиум-фестиваль «Від Марамуреша до Штюки» став нагодою замислитися над історією української громади та відповідальністю сучасного покоління перед її майбутнім.

E-mail: ukrainskyi.visnyk@uur.ro

Застереження

- * За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- * Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- * Надіслані до редакції матеріали не повертаються.
- * Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК UKRAINSKYI VISNYK

Почесний головний-редактор

МИХАЙЛО МИХАЙЛЮК

Редактор – Тереза ШЕНДРОЮ

Техноредагування і комп'ютерний набір: Тереза ШЕНДРОЮ

Редакція: Раду Попеску № 15, Бухарест

Телефони: 0212220755; 0212220737; 0212220748; 0212220724

Друкарня: RCR PRINT, Бухарест, Румунія

Redacția: Radu Popescu Nr. 15, Sector 1, București, România

ISSN 1223-1614